

**TÖÖSTUSE JA
EHITUSTEGEVUSE JUHTIMISE
ORGANISEERIMISE
EDASISEST TÄIUSTAMISEST**

Sm. N. S. HRUŠTŠOVI ETTEKANDE TEESID

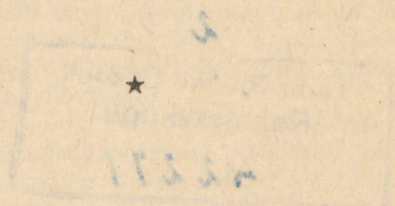
**EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1957**

A-21441 XII

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TÖÖSTUSE JA
EHITUSTEGEVUSE JUHTIMISE
ORGANISEERIMISE
EDASISEST TÄIUSTAMISEST

Sm. N. S. HRUŠTŠOVI ETTEKANDE TEESID

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1957

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

42271

NLKP KESKKOMITEES JA NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGUS

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee veebruaripleenum, arutanud läbi küsimused «Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasisest täiustamisest», tegi NLKP Keskkomitee Presiidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ülesandeks välja töötada konkreetseid ettepanekud tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimiseks ning, võttes arvesse selle küsimuse suurt riiklikku tähtsust, esitada see arutamiseks NSV Liidu Ülemnõukogule.

Vastavalt sellele ülesandele esitavad NLKP Keskkomitee Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasise täiustamise küsimuse arutamiseks NSV Liidu Ülemnõukogu lähemale istungjärgule. Aruandjaks selles küsimuses on kinnitatud sm. N. S. Hruštšov.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu peavad tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise täiustamisega seotud tööd erakordselt tähtsaks.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsustasid avaldada ettekande teesid ajakirjanduses ja korraldada selle küsimuse üldrahoalik arutelu, et arvamuste laialdase vahetamise ja meil olemasolevate kogemuste igakülgse arvessevõtmise alusel välja töötada NSV Liidu rahvamajanduse juhtimise kõige otstarbekohasemad vormid. Teesides on esitatud põhilised seisukohad selle suuna kohta, millises tuleks reorganiseerida tööstuse ja ehitustegevuse juhtimine. Teesides ei ole seotud ülesandeks anda lõplikul kujul soovitusel kõigis konkreetsetes küsimustes, mis on seotud majanduse juhtimise uue struktuuriga keskuses ja kohapeal. Üldrahoalik arutelu võimaldab leida tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise kõige täiuslikumad organisatsioonilised vormid tänapäeva tingimustes.

Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, partei kraikomiteed ja oblastikomiteed, liiduvabariikide ministrite nõukogud, kraide ja oblastite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, organiseerides teeside üldrahvalikku arutelu, on kohustatud aega kaotamata välja töötama juhtimise reorganiseerimisega seotud abinõud, koostama konkreetsed ettepanekud rahvamajandusnõukogude struktuuri kohta. Samuti on vaja läbi mõelda kaadri õige paigutamise küsimus, et juhtivale tööle rahvamajandusnõukogudes ja plaaniorganites edutataks kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistid ja suuri kogemusi omavad tootmise organiseerijad, kes on suutelised tööstusettevõtete ja ehituste juhtimisega edukalt toime tulema.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimise tulemusena vabaneb palju praegu ministeeriumides ja keskasutustes töötavaid inimesi. Oma enamikus on need kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistid — insenerid, tehnikud, ökonomistid, teenistujad. On vaja suhtuda neisse tähelepanelikult ja kanda hoolt administratiivaparaadist vabastatavate töötajate töölerakendamise eest vastavalt nende kvalifikatsioonile ja kogemustele. Ei tarvitse kahelda, et need seltsimehed saavad partei ja valitsuse abinõudest õigesti aru ning hakkavad uuesti osa võtma elavast organiseerimistegevusest tootmisel, kus vahetult luuakse materiaalseid väärtusi. Nad jätkavad veelgi suurema produktiivsusega oma tööd meie sotsialistliku riigi hüvanguks.

NLKP Keskkomitee ja NSV Ljudu Ministrite Nõukogu kutsuvad partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioone üles korraldama tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasise täiustamise küsimuse arutelu ettevõtetes, ehitustel, teaduslikes organisatsioonides, asutustes, kolhoosides, masina-traktori-jaamades ja sovhoosides, ajalehtede ja ajakirjade veergudel, tagades kõige laiemate töörahvahulkade aktiivse osavõtu selle küsimuse arutamisest, millel on suur tähtsus kommunistliku ülesehitustöö ülesannete edukal lahendamisel.

TÖÖSTUSE JA E HITUSTE GEVUSE JUHTIMISE ORGANISEERIMISE EDASISEST TÄIUSTAMISEST

Sm. N. S. HRUSTŠOVI ettekande teesid

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongress määras kindlaks meie maa majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö suured plaanid. Kongress rõhutas, et NSV Liidu rahvamajanduse arendamise peaülesanneteks on rasketööstuse eelisarendamise, järjekindla tehnilise progressi ja tööviljakuse tõstmise baasil tagada edasine võimas kasv kõigis rahvamajandusharudes, saavutada järsk tõus põllumajanduslikus tootmises ning sellel alusel tunduvalt tõsta nõukogude rahva ainelist heaolu ja kultuuritaset. Nõukogudemaal on nüüd olemas kõik vajalikud tingimused selleks, et rahuliku majandusliku võistluse rööbastel lahendada ajaloo seisukohalt lühikese perioodi vältel NSV Liidu põhiline majanduslik ülesanne — kõige rohkem arenenud kapitalistlikele maadele järele jõuda toodangu väljalaskelt ühe elaniku kohta ja neist sel alal ette minna.

Praegu on Nõukogude Liidul olemas võimas ja igaükselt arenenud, eesrindliku tehnikaga varustatud sotsialistlik tööstus, märksa suuremad materiaalsed ressursid kui kunagi varem, samuti tööliste ja spetsialistide kvalifitseeritud kaader kõigis rahvamajandusharudes. Meie maa majanduse praeguse arengutaseme tõttu omandavad erilise osatähtsuse majandusliku juhtimise edasise parandamise, tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise täiustamise küsimused.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumitel, mis toimusid 1956. aasta detsembris ja 1957. aasta veebruaris, tehti esimesed kokkuvõtted partei XX kongressi otsuste täitmisest ja määrati kindlaks konkreet- sed abinõud selleks, et saavutada uut edu sotsialistlikus ülesehitustöös. 1956. aasta — kuuenda viisaastaku esimese

aasta — tulemused näitavad, et Nõukogudemaa läheb kindlalt edasi, arendades kiires tempos oma rahvamajandust. Nagu NLKP Keskkomitee veebruaripleenum märkis, on rahvamajanduse edasiarendamise huvid teinud vajalikuks täiustada juhtimise organisatsioonilisi vorme kõigis tööstuse ja ehitustegevuse lülides, kaasa arvatud selle põhialus — tootmise juhtimine, et paremini kasutada nõukogude sotsialistliku majanduse tohutuid reserve ja võimalusi.

Arvesse võttes asjaolu, et meie maa, liiduvabariikide ja majanduspiirkondade tootlike jõudude arengutase on märksa tõusnud ning et kohtadel on välja kujunenud arvukas kvalifitseeritud kaader, tunnistas partei Keskkomitee vajalikuks tarvitusele võtta abinõud tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organisatsiooniliste vormide edasiseks täiustamiseks, et viia need vastavusse rahvamajanduse ülesannete ja nõuetega kommunistliku ülesehitustöö kaasaegsel etapil.

Partei Keskkomitee veebruaripleenum tegi NLKP Keskkomitee Presiidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule ülesandeks välja töötada konkreetseid ettepanekud tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimise kohta ning, arvesse võttes selle küsimuse suurt riiklikku tähtsust, esitada see küsimus arutamiseks NSV Liidu Ülemnõukogule.

I

MAJANDUSLIKU ÜLESEHITUSTÖÖ JUHTIMISE LENINLIKUD PRINTSIIBID JA NSV LIIDU MAJANDUSLIKU ARENGU MÕNINGAD TULEMUSED

1. Tänavu tähistavad nõukogude rahvas ja kõigi maade töötajad Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva. 40 aastat tagasi, kukutanud kapitalistide ja mõisnike võimu, võttis Venemaa tööliklass liidus töötava talurahvaga võimu enda kätte, rajas maailma esimese töörahvariigi — Nõukogude sotsialistliku riigi. Tehased, vabrikud, transport, maa, metsad, kõik meie maa loodusvarad läksid rahva omandusse. Esmakordselt ajaloos sai töörahvas oma kodumaa tõeliseks peremeheks, tema õlgadele langes ülesanne organiseerida riigi majandust uut, sotsialistlikel alustel, majandada ilma kapitalistide ja mõisniketa, ilma

ekspluataatoriteta. Oma sotsialistlikku riiki luues sammus nõukogude rahvas senitundmatuid teid, saades selle juures võitu tohututest raskustest. Meie maa oli tsarismi ajal teatavasti majanduslikult mahajäänud maa, Esimene maailmasõda ja selle järel imperialistlike röövvalutajate sõjakäik noorde Nõukogude vabariiki nõrgendasid teda veelgi, tekitasid majandusliku laose.

Sellistes usumatult rasketes tingimustes innustas kommunistlik partei V. I. Lenini juhtimisel miljonilised töörahvahulgad Oktoobrirevolutsiooni saavutuste kaitsele, rahvamajanduse taastamisele. Pärast imperialistide relvastatud kallaletungi tagasitõrjumist hakkas Nõukogudemaa avaldama rahvusvahelisele arengule peamist mõju oma majandusliku ülesehitustööga. «Sellele tandrile,» ütles V. I. Lenin, «on võitlus kantud kogu maailma ulatuses. Kui me lahendame selle ülesande — siis oleme võitnud rahvusvahelises ulatuses, kindlasti ja lõplikult. Sellepärast omandavad majandusliku ülesehitustöö küsimused meie jaoks äärmiselt suure tähtsuse.» (Teosed, 32. kd., lk. 413.)

2. Asudes lahendama majandusliku ülesehitustöö ülesandeid, keskendas kommunistlik partei peamise tähelepanu transpordi, kütteenähtööstuse ja metallurgia taastamisele ja arendamisele, masinalise suurtööstuse kui meie maa kogu rahvamajanduse aluse, tema sõltumatuse tagamise ja kaitsevõime tugevdamise aluse loomisele. Majandusliku ülesehitustöö plaanide väljatöötamisel ja elluviimisel andis partei esmajärgulise tähtsuse meie maa elektrifitseerimisele. Partei juhendus marksismi-leninismi põhiteesidest, et ainult rasketööstus on sotsialismi põhiline materiaalne baas, et iga vähimatki säästu tuleb säilitada masinalise suurtööstuse arendamiseks, elektrifitseerimise arendamiseks.

Üheks sotsialismi ülesehitamise kõige keerulisemaks ülesandeks oli ülesanne kujundada mahajäänud väiketalunduslik põllumajandus ümber sotsialistlikel alustel, luua kollektiivne mehhaniseeritud suurpõllumajandus. Lenini kooperasiioniplaan oli partei programmiks põllumajanduse sotsialistlikul ümberkorraldamisel, kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside loomisel.

Nõukogude võimu esimestest päevadest peale pöörab kommunistlik partei väga suurt tähelepanu töötajate kultuuritaseme tõstmisele, kultuurirevolutsiooni teostamisele meie maal, rahvaintelligentsi loomisele, kvalifitseeritud kaadri kasvatamisele kõigi rahvamajandusharude jaoks.

Seega oli kommunistlikul parteil olemas V. I. Lenini poolt väljatöötatud ja teaduslikult põhjendatud sotsialismiehitamise programm, mis nägi ette meie maa industrialiseerimist ja elektrifitseerimist, põllumajanduse koopereerimist sotsialistlikel alustel, kultuurirevolutsiooni teostamist, kõigi meie maa rahvaste majanduse ja kultuuri arendamist, üldrahvaliku sotsialistliku võistluse organiseerimist. See relvastas parteid ideeliselt, avas rahva ees selge uue elu ehitamise tee, kutsus esile laiade töörahvahulkade loomingulise aktiivsuse.

3. Meie maa majandusliku arendamise alal kindlaksmääratud plaanide edukaks täitmiseks oli vaja välja töötada rahvamajanduse juhtimise uued vormid ja meetodid, mis vastaksid tööliste ja talupoegade sotsialistliku riigi tõeliselt demokraatlikele alustele. Rahvamajanduse juhtimise õigel organiseerimisel sotsialistlikus riigis on väga suur tähtsus materiaalse tootmise järjekindlaks kasvuks, meie maa majandusliku võimsuse tugevdamiseks, ühiskondliku töö viljakuse tõstmiseks, rahva heaolu suurendamiseks ja rahvamajanduse reservide kõige täielikumaks kasutamiseks. Seepärast on majandusliku ülesehitustöö küsimused, rahvamajanduse eri harude juhtimise küsimused alati olnud kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse tähelepanu keskpunktis.

Juba nõukogude võimu esimestel kuudel, kavandades majandusliku ülesehitustöö programmi, ütles V. I. Lenin, et sotsialistliku majandamise põhiprintsiibiks peab saama demokraatliku tsentralismi printsiip, mis võimaldab majanduse tsentraliseeritud riiklikku juhtimist õigesti kooskõlla viia tootmise juhtimisest otseselt osavõtvate töörahvahulkade loomingulise aktiivsuse maksimaalse arendamisega, kohalike organite initsiatiivi arendamisega ja nende vastutuse tõstmisega rahvamajandusplaanide täitmise eest.

Tsentralsim tõeliselt demokraatlikus käsituses, kirjutas V. I. Lenin, eeldab ajaloos esmakordselt loodud võimalust täielikult ja takistamatult arendada nii kohalikke iseärasusi kui ka kohalikku algatust, kohalikku initsiatiivi, mitmekesiseid teid, võtteid ja vahendeid edasilikumisel ühise eesmärgi poole.

Rahvamajanduse arendamise tähtsaimaks printsiibiks sotsialistlikus riigis on planeerimine — riigi rahvamajanduse arendamine ühtse riikliku plaani järgi. «Sotsialistliku ülesehitustöö nimetuse võib ära teenida ainult see ülesehitustöö,» ütles V. I. Lenin, «mida teostatakse suure üldise

plaani alusel, püüdes ühtlaselt ära kasutada majanduslikke väärtusi.» (Teosed, 28. kd., lk. 19.)

NSV Liidu rahvamajanduse arendamise ajalugu on kinnitanud, kui suur elujõud on sotsialistliku ülesehitustöö juhtimise leninlikel printsiipidel, mis avavad piiramatuid võimalusi rahvahulkade aktiivseks osavõtuks tootmise juhtimisest.

4. Viies järjekindlalt ellu Lenini plaane, ehitas nõukogude rahvas kommunistliku partei juhtimisel ajaloo seisukohalt lühikese perioodi jooksul üles sotsialismi. Rahva ennastsalgava tööga loodi viisaastakute jooksul meie maal võimas sotsialistlik tööstus, mis võimaldas tehnikaga uuesti varustada kõik rahvamajandusharud ja mõõtmatult tõsta Nõukogude Liidu kaitsevõimet. Suur Isamaasõda näitas kogu veenvusega, kuivõrd tark ja kaugelenägelik on olnud ja on partei leninlik peajoon, mis on suunatud meie maa industrialiseerimisele, otsustava tähtsusega rasketööstusharude eelisarendamisele.

Sõjajärgseil aastail on NSV Liidu rahvamajandus astunud suure sammu edasi, tõusnud uuele, kõrgemale astmele. Sotsialistlikku tööstust ja põllumajandust arendatakse kaas-aegse teaduse ja tehnika saavutuste baasil. Kujukaks tõendiks tehnilise progressi alalt on väljapaistvad saavutused ajakohaste masinate ja aparaatide loomisel, elektroonika rakendamisel rahvamajanduses, aatomienergia tootmisel ja rahuotstarbelisel kasutamisel.

Meie maa on nõukogude võimu aastail majanduslikus arengus ette jõudnud paljudest kapitalistlikest riikidest ja jõudnud tööstusliku tootmise tasemelt teisele kohale maailmas. Revolutsioonieelse perioodiga võrreldes on tööstustoodangu maht Nõukogude Liidus kasvanud 1957. aastaks rohkem kui 30-kordseks ja 1940. aastaga võrreldes peaaegu neljakordseks. Selle juures on masinaehituse ja metallitööstuse toodangu väljalase suurenenud 1913. aastaga võrreldes 180-kordseks ja elektrienergia toodang peaaegu 100-kordseks. Niisuguseid väljapaistvaid edusamme sotsialistliku tööstuse arendamisel on tehtud nõukogude võimu 40 aasta jooksul, millest vähemalt 18 aastat võtsid kodusõda ja Teine maailmasõda ning neile järgnenud rahvamajanduse taastamise perioodid. See tõendab veenvalt, et nii sõjaeelsel kui ka sõjajärgsel perioodil areneb sotsialistlik tööstus niivõrd kiires tempos, nagu kapitalistliku arengu ajalugu ei ole veel kunagi tundnud.

Nõukogude Liidus on loodud mehhaniseeritud suurpõllumajandus. Sotsialistlik tööstus on varustanud põllumajanduse ajakohaste masinatega, mis teevad põhilised põllumajanduslikud tööd, olulisel määral kergendades kolhoosnikute, masina-traktorijaamade ja sovhooside töötajate tööd. Viimaseil aastail on märkimisväärseid edusamme tehtud rea põllumajanduslike tootmisharude arendamisel — märksa on laiendatud külvipinda uudis- ja jäätmaade ülesharimise arvel, möödunud aastal varuti vilja üle ühe miljardi puuda rohkem kui 1955. aastal. Veel kunagi varem ei ole meie maa saanud nii palju vilja nagu möödunud aastal. Tehniliste kultuuride saak on suurenenud, loomakasvatussaaduste, eriti piima tootmine on kasvanud.

Tööstuse ja põllumajanduse arendamise alusel tõuseb järjekindlalt rahva elutase. Nõukogude korra eelised ja meie partei õige poliitika on võimaldanud saavutada tõsist edu rahva ainelise heaolu tõstmisel. Nõukogude rahva heaolu tõusu kõige üldistavamaks näitajaks on NSV Liidu rahvatulu kasv. Ühe elaniku kohta arvestatult suurenes meie maa rahvatulu aastail 1913—1956 13-kordseks. Rahvatulu kasvu sellist tempot ei ole saavutanud ükski kapitalistlik maa. Ameerika Ühendriikides näiteks on rahvatulu sama ajavahe- miku vältel kasvanud keskmiselt ühe elaniku kohta vähem kui kahekordseks, Inglismaal ja Prantsusmaal aga kõigest 1,6-kordseks. Selle juures jaotatakse kogu rahvatulu NSV Liidus töötajate huvides, samal ajal kui kapitalistlikes maades omastavad üle poole rahvatulust ekspluataatorlikud klassid.

Kultuurirevolutsiooni tulemusena likvideeriti kirjaoskamatus NSV Liidus täielikult. Nõukogude võimu aastail on loodud uus, tõeline rahvaintelligents, on ette valmistatud kõrge kvalifikatsiooniga kaader kõigi rahvamajandusharude ja kultuurialade jaoks. Kui revolutsiooni-eelsel Venemaal oli vähem kui 200 000 kõrgema haridusega ja kesk-eriharidusega spetsialisti, siis praegu töötab Nõukogude Liidu rahvamajanduses rohkem kui kuus miljonit kõrgema haridusega ja kesk-eriharidusega spetsialisti. Praegu õpib mitmesuguses vormis 50 miljonit inimest; see tähendab, et iga neljas Nõukogude Liidu kodanik õpib.

Toodud andmed räägivad sellest, et nõukogude võimu aastail on meie maa kommunistliku partei juhtimisel saavutanud väljapaistvat edu oma majanduslikus ülesehitustöös, rahva ainelise heaolu ja kultuuritaseme tõstmisel. Ta

on sellega kõige veenvamalt näidanud, mida suudab teha rahvas, kes on purustanud kapitalismi ahelad ja võtnud võimu enda kätte, kui ta majandab ilma ekspluataatoriteta, sotsialistlikel alustel.

Praegustes tingimustes, kus Nõukogude Liit ei ole enam ainus sotsialismimaa, kui käsikäes temaga sammuvad rahva-Hiina ja kõik sotsialistliku leeri maad, kuhu kuulub üle 900 miljoni inimese, avanevad uue maailma ehitajate hiigelarmee ees suurejoonelised perspektiivid, on olemas kõik tingimused töötava inimkonna unistuse elluviimiseks — kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

II

RAHVAMAJANDUSE KASV NING TÖÖSTUSE JA EHITUSTEGEVUSE JUHTIMISE ORGANISAT- SIOONILISTE VORMIDE TÄIUSTAMINE

1. Sotsialistliku majanduse areng kutsub esile vajaduse pidevalt täiustada tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organisatsioonilisi vorme ning meetodeid ja rahvamajanduse planeerimise meetodeid.

Majandusliku ülesehitustöö esimesel etapil loodi meie maal niisugused riiklikud juhtimisorganid nagu Kõrgem Rahvamajandusnõukogu ja rahvamajandusnõukogud kohtadel, Riiklik Plaanikomisjon ja kohalikud plaaniorganid, mis omandasid hilisemal perioodil määratu suure tähtsuse.

Üleminekul taastamisperioodi ülesannete lahendamisel sotsialistliku industrialiseerimise ulatusliku programmi elluviimisele, kus tekkis vajadus lühikese ajaga luua uusi tööstusharusid, oli tarvis ka majandusliku ülesehitustöö uusi organisatsioonilisi juhtimisvorme. Moodustati tähtsamate rahvamajandusharude järgi spetsialiseeritud peavalitsused, hiljem rahvakomissariaadid, ministriumid ja keskasutused. Need majandusliku juhtimise vormid võimaldasid kontsentreerida partei ja riigi jõupingutusi otsustava tähtsusega rasketööstusharude rajamisele, kõrge kvalifikatsiooniga insener-tehnilise kaadri ja tootmise organisaatorite ettevalmistamisele, kes oleksid suutelised kasutusele võtma uut tehnikat ning arendama ulatuslikes mastaapides tööstuslikku tootmist ajakohasel teaduslik-tehnilisel tasemel.

2. Sõjajärgseil aastail, kus meie tööstus ja kogu rahvamajandus saavutasid veel kõrgema taseme, kus toimub uusi kvalitatiivseid muutusi tootmise arendamises, ilmneb erilise jõuga tendents luua üha uusi tööstuse ja ehitustegevuse harusid, tendents edasisele järjest sügavamale spetsialiseerimisele ning uute spetsialiseeritud ministriumide ja keskasutuste loomisele eriharude järgi. See on seotud uue tehnika arenguga, tehnilise progressi ülesannetega, teaduse uute saavutustega, mis kutsuvad esile suuri kvalitatiivseid muutusi kaasaegse tööstusliku tootmise organiseerimises.

Nõukogude Liidus on nüüd üle 200 000 riikliku tööstusettevõtte ja rohkem kui 100 000 ehitust, mis asuvad meie suure maa mitmesugustes piirkondades. Nendes tingimustes on raske konkreetset ja operatiivset juhtida tohutut hulka ettevõtteid ja ehitusi ühest ministriumist või keskasutusest. Olemasolevate tootmismastaapide juures ei vasta tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise praegused vormid rahvamajanduse arendamise konkreetse ja operatiivse juhtimise kasvunud nõuetele, nad piiravad sotsialistlikus majandussüsteemis olevate reservide täieliku ära kasutamise võimalusi.

Rahvamajanduse edasiarendamise huvid nõuavad juhtimise organisatsiooniliste vormide täiustamist tööstuse ja ehitustegevuse kõigis lüliides. Ühenduses sellega tekib vajadus loobuda mõnedest aegunud organisatsioonilistest vormidest tööstuse juhtimisel, et mitte sammuda tehnilise, majandusliku ja administratiivse juhtimise edasise killustamise teed, vaid üle minna rahvamajanduse juhtimise paindavamatele vormidele, millede juures täielikumalt arvestatakse oblasti, krai või vabariigi iseärasusi.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise radikaalse ümberkorraldamise küsimus on nüüd üles kerkinud mitte seepärast, et meil oleks ilmnenu mingisuguseid häireid rahvamajanduse arendamise plaanide täitmises. Nõukogude Liidu tööstus on sammunud ja sammub kindlalt edasi, millest veenvalt kõnelevad andmed rahvamajandusplaanide täitmise kohta. Juhtimise organisatsiooniliste vormide ümberkorraldamine on vajalik eeskätt selleks, et anda veel suuremat avarust meie maa tootlike jõudude arengule, täielikumalt ära kasutada meil olemasolevaid tohutu reserve, et veel laiemalt arendada töörahvahulkade loovat initsiatiivi ja aktiivsust ning garanteerida rahvamajanduse ja nõukogude rahva heaolu edasine tõus. Tööstuse ja ehitustegevuse

juhtimise ümberkorraldamise abinõud soodustavad ka paljude puuduste likvideerimist, mis esinevad tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise praeguste vormide juures.

3. Suureks puuduseks tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise praktikas on ametkondlikud barjäärid, mis sageli pidurdavad rahvamajanduse arendamise paljude tähtsate küsimuste lahendamist. Arvukad faktid kõnelevad sellest, et mõnede juhtivate majandustöötajate kitsalt ametkondliku asjassesuhtumise tagajärjel kannab riik suurt kahju, pikemat aega venib rea akuutsete rahvamajanduslike ülesannete lahendamine. Võtame näiteks niisuguse tähtsa küsimuse nagu traktorite tootmine. Põllumajandusorganite töötajad ja masinaehitajad teavad hästi, et ratastraktoritel on paljudel töödel olulisi eeliseid roomiktraktoritega võrreldes. Mõnede masina-traktori jaamade, samuti välisriikide põllumajanduse kogemused näitavad, et roomiktraktoreid oleks otstarbekas omada üldises traktoripargis umbes 10 protsenti ja ratastraktoreid 90 protsenti. Kui omada niisugust ratas- ja roomiktraktorite vahekorda, siis oleks roomiktraktorite väljalaset 1957. aastal tarvis vähendada mitmekümne tuhande võrra ning valmistada nende asemel samal hulgal ratastraktoreid. Niisugune asendamine annab ühe ja sama võimsusega, 55-hobujõulise mootori juures järgmisi eeliseid: metalli kulu väheneb 2,2 tonni võrra, traktori kaal alaneb 1,5-kordselt iga hobujõu kohta, värvilise metalli kulu väheneb peaaegu 30 protsenti ning töömaht traktori tootmisel rohkem kui kahekordselt, mis võimaldab suurendada traktorite väljalaset samadelt tootmispindadelt. Traktorite omahind alaneks umbes 20 protsenti, remondi ja tehnilise hoolduse maksumus iga väljatöötatud hektari kohta oleks peaaegu kaks korda väiksem.

Järelikult, kui teha arvestus iga 100 000 väljalastava ratastraktori kohta roomiktraktorite asemel, hoiaks rahvamajandus kokku valtsmetalli 56 000 tonni, hallmalmi 68 000 tonni, terasevalu 92 500 tonni ja värvilisi metalle peaaegu 4000 tonni. Kogusääst omahinna alandamisest moodustaks seejuures 160 000 000 rubla. Selle summa arvel võiks luua tootmisvõimsusi 400 000 rattakummi väljalaskmiseks aastas, sellest kogusest aga piisab 100 000 traktorile. Hoolimata niisuguse asendamise tohutusuurest kasust rahvamajandusele ei lahendatud seda küsimust õigeaegselt ametkondlike vaidluste tõttu ministeeriumide vahel.

Niisuguseid fakte, kus tähtsad rahvamajanduslikud küsi-

mused upuvad ametkondlikesse vaidlustesse, esineb ka teistes tööstuse ja ehitustegevuse harudes.

4. Ametkondlik asjassesuhtumine lõdvendab, pahatihti ka rikub normaalseid tootmissidemeid eri tööstusharude ettevõtete vahel, mis paiknevad ühes ja samas majanduslikus administratiivpiirkonnas. Kitsalt ametkondliku asjassesuhtumise juures ei kasutata kaugeltki mitte täielikult ära võimalusi operatiivselt lahendada kohapealseid majandusküsimusi, otstarbekamalt jaotada olemasolevaid materiaalseid, tööjõu- ja finantsressursse ning rakendada konkreetseid abinõusid plaanide täitmise käigus ilmsikstulevate puuduste kiireks likvideerimiseks.

Mitmesuguste ministeeriumide kitsalt ametkondliku asjassesuhtumise tõttu kasutatakse ebaratsionaalselt teatud osa tootmisvõimsusi paljudes ettevõtetes. Leningradis näiteks toodetakse kuni 360 000 tonni malmi- ja terasevalu aastas, millest Leningradi ettevõtted tarvitavad ainult 250 000 tonni, kuna ülejäänud valutoodang veetakse välja. Samal ajal veetakse Leningradi kuni 40 000 tonni suuri malmi- ja terasvalandeid. Sellises olukorras, seoses tootmisvõimsuste eksisteerimisega, peaks uute valutsehhide ehitamine olema rangelt piiratud. Ometi esineb just ametkondlike tendentside tõttu ebaratsionaalse ehituse juhtumeid. Nii näiteks ehitatakse Leningradis, kus on tehas «Lenstankolit» võimsusega ligi 30 000 tonni malmivalu aastas, Sverdlovi-nimelises Tööpingitehases teist malmivalutsehhi võimsusega 5000 tonni valu aastas ja on olemas kolmas, tegutsev tsehh võimsusega 4000 tonni. Kõik see sünnib olukorras, kus need mõlemad tehased paiknevad territoriaalselt kõrvuti, ja samal ajal veetakse tehasest «Lenstankolit» samasugust valu välja üle 8000 tonni aastas. Niisugune praktika toob riigile suurt materiaalselt kahju.

Taolised puudused, neid aga on rohkesti ka mujal, esinevad seepärast, et tootmisplaanid ning uute tsehhide ja tehaste ehitamise plaanid koostatakse igas ministeeriumis seda arvesse võtmata, mida tehakse teistes ministeeriumides, üksikute piirkondade iseärasusi arvestamata ja kohalike töötajate osavõtuta.

5. Suurt kahju rahvamajandusele tekitab ehitusorganisatsioonide praegune laialipillatus paljude ministeeriumide ja keskasutuste vahel. Mainitud asjaolu põhjustab seda, et ühes ja samas linnas või rajoonis rajab iga ehitusorganisatsioon endale tootmisbaasi, loob enda ümber suurel hul-

gal abiettevõtteid ja -majandeid, organiseerib oma auto-transpordi ja varustuslaod, mille tõttu assigneeringud ehitusbaaside rajamisele järsult tõusevad, nende tegevuse efektiivsus aga kahaneb.

Niisugune killustatus põhjustab seda, et ühes ja samas oblastis või linnas teeb ehitustöid palju organisatsioone. Nii näiteks teevad Tšeljabinski oblasti territooriumil ehitustöid 25 ministeeriumi ja keskasutuse 182 ehitus- ja montaažiorganisatsiooni; Sverdlovski oblastis tegeleb ehitustöödega 30 ministeeriumi ja keskasutuse 203 ehitus- ja montaažiorganisatsiooni, tehes tihtipeale töid ühes rajoonis, ühes tänavas. Asi on läinud näiteks nii kaugele, et Sverdlovskis Kuzbassi tänavas püstitatava kaheksa elumaja ehitustööd on välja antud seitsme eri ministeeriumi ja keskasutuse ehitusorganisatsioonidele. Niisuguses oblasti-keskuses nagu Belgorodis on 8 ministeeriumi ja keskasutuse kuus ehitus- ja seitse spetsialiseeritud organisatsiooni, kes kõik kokku teevad ehitustöid 90 miljoni rubla ulatuses.

Niisuguse teguviisi tagajärjel pihustatakse tööstusettevõtete ja elumajade ehitamiseks assigneeritavaid summasid, ehitustööd venivad pikale, nende maksumus tõuseb tunduvalt, halvasti kasutatakse ehitusmehhanisme ja transporti, suurenevad administratiiv- ja majanduspersonali pidamise kulud, mis lõppkokkuvõttes läheb riigile kalliks. Nagu näitavad ühendatud ehitusorganisatsioonide töökogemused Moskvast, Leningradis ja reas teistes linnades, võimaldab ehitusorganisatsioonide niisugune ühendamise ühes nende juhtimisega territoriaalsel printsiibil likvideerida ülalmainitud puudused ning tunduvalt parandada ehitustegevuse kvaliteedinäitajaid.

6. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise praeguste vormide juures püüab iga ministeerium paljudel juhtudel valmistada endale kõike, arvestamata summade ja materjalide kulu, arvestamata seda, et see toob kaasa tootmispindade ja seadmete mittetäielikku ärakasutamist, põhjustab vastasuunalisi, kaugeid ja muid ebaratsionaalseid vedusid.

Masinaehitustööstuses näiteks on ettevõtete nõrga spetsialiseerimise ja koopereerimise tõttu valu-, sepistamis- ja stantsimistööd pihustatud paljude ministeeriumide ja keskasutuste arvukate väikekätiste vahel. Spetsialiseeritud malmi- ja terasevalutehaste ning stantsimiskätiste erikaal on ikka veel väga väike.

Tootmisalasel koopereerimisel on peamiselt ühe keskasu-

tuse süsteemiga piirduv iseloom, eri ministeeriumide ettevõtete vaheline koopereerimine edeneb väga loiult, mis põhjustab tootmisvõimsuste ebarahuldavat kasutamist. Nii rekonstrueeriti ja laiendati valutsehhi Ehitus- ja Teedemasinatööstuse Ministeeriumi Kiievi tehases «Krasnõi Ekskavator» ja nüüd varustab tehas metallivaluga selle ministeeriumi ettevõtteid Taškendis, Leningradis, Sverdlovskis, Kuibõševis, Kurskis, Iževskis ning koguni Tjumenis ja Kurgaanis. Samal ajal veavad teised ministeeriumid nendest linnadest suurel hulgal metallivalu meie maa teistesse piirkondadesse. Seega veetakse valandeid rohkem kui 3500 kilomeetri kaugusele. Malmivalu vedamine Kiievi tehast «Krasnõi Ekskavator» Tjumeni läheb maksma rohkem kui 20 protsenti selle tootmise maksumusest. Heaperemehelikul asjasse suhtumisel saaks varustada ehitus- ja teedemasinatööstuse tehaseid metallivaluga teiste ministeeriumide kohapealsetest ettevõtetest ning võiks läbi saada vastassuunaliste vedudeta. Kuid ministeeriumi kitsalt ametkondlikud huvid ei võimalda lahendada seda küsimust õigesti, riiklikult. Ebaratsionaalsed veod tekitavad rahvamajandusele suurt kahju.

7. Üks tähtsamaid põhjusi, mis teeb tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimise vajalikuks, seisab ka selles, et õigemini kasutada spetsialiste ning tõmmata tööstuse ja ehituste juhtimisele laiemalt kaasa suurt kohalike töötajate kaadrit.

Organiseerides laias ulatuses spetsialistide ettevalmistamist kõigi rahvamajandusharude jaoks, on partei ja valitsus erilist tähelepanu pööranud insener-tehnilise kaadri loomisele. Kui meil 1928. aastal oli 98 000 inseneri ja tehnikut, siis praegu on meil üle 1 600 000 inseneri ja tehniku. NSV Liidu kõrgemad õppeasutused on nõukogude võimu aastail välja lasknud üle 3 500 000 spetsialisti, sealhulgas ligi 1 miljon inseneri. Märksa on kasvanud teaduslike töötajate arv. Kui 1913. aastal oli teaduslikes asutustes ja kõrgemates õppeasutustes pisut üle 10 000 teadusliku töötaja, siis praegu on olemas 240 000 teaduslikku töötajat.

Need andmed näitavad, kui suur kvalifitseeritud kaadri armee on meie maa käsutuses. Kuid väljakujunenud praktika kohaselt suunatakse suurel hulgal võimekaid tootmise organiseerijaid ja insener-tehnilisi töötajaid administratiiv-aparaati ja seega tõmmatakse nad ära vahetust osavõtust tootmistegevusest.

Viimaseil aastail on ära tehtud suur töö administratiiv-aparaadi organisatsioonilises struktuuris esinevate puuduste kõrvaldamiseks ja koosseisudes esinevate liialduste likvideerimiseks. Administratiiv-, varumis- ja muu mitte-tootva personali hulka kuuluvate töötajate arvu on viimase kolme aasta jooksul vähendatud kokku rohkem kui 900 000 inimese võrra, kellest küllaltki suur osa on rakendatud tootvale tööle. Kuid majandust juhtiv aparaat on ikka veel kogukas.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimine võimaldab märksa vähendada ja lihtsustada aparaati, kõrvaldada kvalifitseeritud kaadri kasutamisel esinevad puudused, suunata administratiiv- ja teenindamisaparaadist vabanevad inimesed ettevõtetesse ja ehitustele, sinna, kus vahetult luuakse materiaalseid väärtusi.

8. Tööstus- ja ehitusministeeriumide praegune struktuur on paljuastmeline ja keerukas. Ministeeriumid ja keskasutused, juhtides keskusest ettevõtteid, mis asuvad laiali kogu meie maa territooriumil, loovad paratamatult rohkearvulisi paralleelselt tegutsevaid organisatsioone — igasuguseid turustus- ja varustuskontoreid, baase, truste jne. Ministeeriumides on palju mitmesuguseid peavalitsusi, valitsusi, osakondi ja teisi struktuuriüksusi. Territoriaalsed peavalitsused, kes tegelevad Siberi, Kesk-Aasia, Kaug-Ida ja teiste kaugemate piirkondade ettevõtetega, asuvad üldreeglinas Moskvas. Ministeeriumide kohmakas struktuur põhjustab seda, et ettevõtete poolt ülestõstetavate küsimuste lahendamise käib ära pika tee, läbides suure hulga astmeid ja instantse. Ametkondliku endassesulgumise tõttu ja selle pärast, et ministeeriumid ja peavalitsused asuvad ettevõtetest ja ehitustest kaugel, on ministeeriumide töötajad sunnitud kulutama palju aega ametkondadevaheliseks kirjavahetuseks, käskkirjade ja korralduste, kokkuvõtete ja ettekannete koostamiseks ning väljasaatmiseks, mis ei tule kasuks praktilisele organiseerimistööl tehastes, vabrikutes ja ehitustel. Ministeeriumidest tulevad tohutud paberitettuvad kisuvad konkreetsest tööst eemale suure hulga ettevõtete töötajaid. Keskusesse kutsutakse kohtadelt välja palju spetsialiste, kes kistakse eemale elavast tootmistööst ja viibivad kuude kaupa ministeeriumides.

Kõik need puudused avaldavad negatiivset mõju ettevõtete ja ehituste plaanide väljatöötamise ja elluviimise praktikale, toovad endaga kaasa olemasolevate tootmisvõim-

suste puudulikku kasutamist ning summade killustamist rohkearvuliste objektide vahel kapitaalehituses.

9. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimine erialade järgi avaldab negatiivset mõju ka ettevõtete ja ehituste varustamise organiseerimisele materjalide ja tehnikaga. Igal ministeeriumil ja keskasutusel on oma suur varustus- ja turustusaparaat. Varustusorganisatsioonide võrk on kohmakas ja maksab palju. Tööstuskeskustes tegutsevad tavaliselt rööbiti mitmesuguste ministeeriumide ja keskasutuste arvukad varustus- ja turustusorganid. Leningradis näiteks on 123 varustusorganisatsiooni, Harkovi oblastis 74 varustusorganisatsiooni, Novosibirski oblastis 76 varustusorganisatsiooni. Sageli loovad ministeeriumid mitu paralleelselt tegutsevat varustuskontorit ja -agentuuri ühes ja samas linnas. NSV Liidu Ehitusministeeriumil näiteks oli Moskvast 15 varustusorganisatsiooni, Leningradis 9, Minskis 7 ja Novosibirskis 6 varustusorganisatsiooni.

Vaatamata ametkondlike varustusorganisatsioonide suure aparraadi olemasolule saavad toorained ja materjalid ettevõtetesse ja ehitustele sageli mitteõigeaegselt ja mittekomplektselt. See raskendab ettevõtete ja ehituste tööd, häirib rütmilisust, põhjustab mõnikord tööliste ja seadmete tööseisakuid, suurte materiaalsete väärtuste kogunemist ja külmutamist ühtedes ettevõtetes ning nende puudust teistes. Ministeeriumid, asudes ettevõtetest territoriaalselt kaugel, tunnevad nende vajadusi puudulikult ja sageli ei võta õigeaegselt tarvitusele abinõusid ettevõtete ja ehituste nõudmiste rahuldamiseks.

10. NSV Liidu rahvamajanduse edasiarendamise huvides tunnistas NLKP Keskkomitee veebruaripleenum vajalikuks üle minna majandusliku ülesehitustöö juhtimise sellistele vormidele, mis võimaldaksid täielikumalt ühendada konkreetse ja operatiivse juhtimise kohapeal range kinnipidamisega tsentraliseeritud plaanisüsteemist kogu meie maa ulatuses. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimine mainitud suunas tugevdab veelgi demokraatliku tsentralismi ja plaanipärasuse leninlikku printsiipi rahvamajanduse juhtimisel. V. I. Lenin rõhutas korduvalt, et kuigi Nõukogude riik ja kommunistlik partei juhivad sotsialistlikku ülesehitustööd tsentraliseeritult, on majandusküsimuste lahendamisele vaja laialdaselt kaasa tõmmata ka kohalikke organeid. «Mitmesuguste asutuste kooskõlastatud töö puudumine kohapeal,» kirjutas V. I. Lenin, «on üks

suuremaid pahasid, mis teeb takistusi majanduslikule ülesehitustööle. Sellele küsimusele tuleb pöörata määratu suurt tähelepanu... Kohapeal, tööliste ja talupoegade hulkadele lähemal, on need puudused nähtavamad ja kohalikud asutused ise peavad välja töötama — kogemuste vahetamise abil — nende puuduste vastu eduka võitlemise meetodid.» (Teosed, 32. kd., lk. 364—365.)

III

TÖÖSTUSE JA E HITUSTE GEVUSE JUHTIMISE ORGANID VABARIIKIDES, KRAIDES JA OBLASTITES

1. Vastavalt rahvamajanduses edasise tõusu saavutamise ülesannetele tema arengu kaasaegsel etapil on vaja viia tööstuse ja ehitustegevuse operatiivse juhtimise raskuspunkt üle kohtadele, lähemale ettevõtetele ja ehitustele. Sel eesmärgil tuleb nähtavasti juhtimise endistelt organisatsioonilistelt vormidelt — juhtimiselt erialade ministriumide ja keskasutuste kaudu — üle minna juhtimise uutele vormidele territoriaalsel põhimõttel. Niisuguse juhtimise vormiks võivad olla näiteks rahvamajandusnõukogud. Selle suunaline reorganiseerimine on kooskõlas majanduslikus ülesehitustöös demokraatliku tsentralismi leninliku printsiibi edasise elluviimise huvidega, sest see printsiip eeldab rahvahulkade ja kohalike organite loominguilise initsiatiivi igaüks arendamist, kusjuures keskus etendab juhtivat osa.

On teada, kui tähtsaks pidas V. I. Lenin majandusliku ülesehitustöö juhtimise uusi organeid — Kõrgemat Rahvamajandusnõukogu ja kohalikke rahvamajandusnõukogusid. «Kõrgemale Rahvamajandusnõukogule on nüüd langenud üks raskemaid ja üks kõige tänuväärsemaid ülesandeid,» ütles V. I. Lenin 1918. aastal. «Polé mingit kahtlust, et mida kaugemale lähevad Oktoobrirevolutsiooni saavutused, mida sügavamale ulatub see pööre, mille ta on alustanud, mida kindlam alus pannakse sotsialistliku revolutsiooni saavutustele ja sotsialistliku korra tugevdamisele, seda suuremat, seda tähtsamat osa etendavad rahvamajandusnõukogud, kelledel ainsatena kõigist riiklikest asutustest tuleb säilitada oma kindel koht, mis on seda kindlam, mida lähemale me jõuame sotsialistliku korra sisseseadmisele, mida vähemaks muutub vajadus puhtadministratiivse aparadi

järele, aparaadi järele, mis tegeleb õieti ainult valitsemisega. See aparaat on määratud pärast seda, kui on lõplikult murtud ekspluataatorite vastupanu, pärast seda, kui töötajad on õppinud organiseerima sotsialistlikku tootmist, — see valitsemisaparaat sõna õiges, otseses, kitsas tähenduses, vana riigi aparaat on määratud surmale, kuna Kõrgema Rahvamajandusnõukogu tüüpi aparaat on määratud kasvama, arenema ja tugevnema, hõlmates kogu organiseeritud ühiskonna peamise tegevuse.» (Teosed, 27. kd., lk. 373.)

Praegu, kui meie maal on olemas võimas materiaalne ja tehniline baas, kui on loodud kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide, ettevõtete ja ehituste juhtivate töötajate suur kaader, kui töölisklass on arvuliselt mitmekordistunud ning tema kultuuriline ja tehniline tase on mõõtnatult tõusnud, on tekkinud soodsad tingimused selleks, et juhtida rahvamajandust territoriaalsel põhimõttel.

Niisugune juhtimisvorm annab vabariikide, kraide ja oblastite nõukogude, partei-, majandus- ja ametiühinguorganisatsioonidele suured õigused, tõstab nende vastutust majanduse arendamise eest, võimaldab laiu töörahvahulki veelgi rohkem kaasa tõmmata majandusliku ülesehitustöö juhtimisele.

2. Kui tunnistatakse otstarbekohaseks vastu võtta ettepanek tööstuse ja ehitustegevuse territoriaalse juhtimise organite loomise kohta vabariikide, kraide ja oblastite rahvamajandusnõukogude näol, siis ei ole enam vaja tööstust ja ehitustegevust juhtivaid üleliidulisi ja vabariiklikke ministeeriume. Lähtudes Nõukogude Liidu rahvamajanduse arengus praegu olemasolevatest tingimustest, kohaliku kvalifitseeritud kaadri olemasolust ja tööstusliku tootmise suurenenud mahust, võivad tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise kõige otstarbekohasemaks struktuuriks saada majanduslike administratiivpiirkondade rahvamajandusnõukogud.

Rahvamajandusnõukogusid tuleb üldreeglina luua vastavalt kehtivale administratiivjaotusele, võttes selle juures arvesse oblasti, krai ja vabariigi tööstuse arengutaset. Sellisteks majanduslikeks administratiivpiirkondadeks on näiteks Sverdlovski oblast, Tšeljabinski oblast, Baškiiri ANSV, kellel kõigil on kõrge arengutasemega tööstus. Ei oleks sugugi otstarbekohane luua rahvamajandusnõukogusid sellistele tohututele majanduspiirkondadele nagu Uraal

tervikuna, sest juhtimise niisugune organiseerimine ei loo tingimusi suure hulga tööstusettevõtete ja ehituste operatiivseks ja konkreetseks juhtimiseks.

Kuid ei ole vajadust rahvamajandusnõukogude järele kõigis oblastites, kraides ja autonoomsetes vabariikides, — neid tuleb luua seal, kus tööstus on küllalt arenenud. On loomulik, et rahvamajandusnõukogude loomise küsimuse otsustamisel tuleb konkreetset analüüsida kõne all oleva oblasti tööstuse ja ehitustegevuse arengutingimuste kogu kompleksi. Real juhtudel võib osutada õigustatuks rahvamajandusnõukogude loomine ka sellistes oblastites, kus tööstus, kuigi ta ei ole eriti arenenud, vajab kohalike juhtimisorganite loomist selle tõttu, et ta asub keskusest kaugel ja on territoriaalselt laiali pillatud. Siin võib näiteks tuua Jakuudi ANSV ja Magadani oblasti. Teistes oblastites, kus tööstus on vähe arenenud, on nähtavasti otstarbekohane ühendada rea naaberoblastite tööstuse juhtimine. Näiteks on otstarbekohane lülitada Leningradi rahvamajandusnõukogu kompetentsi naaberoblastite — Novgorodi ja Pihkva oblasti ning võib-olla ka Vologda oblasti tööstusettevõtted. Ukraina vabariigis võiks Lvovi rahvamajandusnõukogule allutada ettevõtted, mis asuvad Drogobõtši, Stanislavi, Taga-Karpaatia, Volõõnia, Rovno, Ternopoli ja Tšernovitsõ oblastis. Kuid see küsimus tuleb otsustada pärast hoolikat uurimist.

On võimalik, et mõnedes liiduvabariikides, eriti neis, kus ei ole oblastilist jaotust, on otstarbekohane luua üks rahvamajandusnõukogu. See küsimus nõuab samuti täiendavat arutamist.

3. Oblasti, krai ja vabariigi rahvamajandusnõukogu kujutab endast tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise põhilist lüli, ta juhhib otseselt talle allutatud ettevõtteid ja ehitusi, lähtudes rahvamajanduse arendamise üldriikliku plaani ülesannetest. Planeerimise küsimustes on rahvamajandusnõukogud kahekordses alluvuses — nad alluvad liiduvabariigi valitsusele ja NSV Liidu valitsusele.

Seoses sellega tuleb revideerida praegust tööstuse jaotamise korda allumisvormide järgi. Edaspidi tuleb tööstus jaotada liiduvabariiklikuks ja kohalikuks. See küsimus, missugused ettevõtted ühes või teises vabariigis arvatakse liiduvabariikliku ja kohaliku tööstuse hulka, vajab täiendavat täpsustamist igas piirkonnas.

Rahvamajandusnõukogule tuleb allutada tööstusettevõtted, kombinaadid, trustid ja teised tootmiskoondised, ehitused, samuti materiaalse ja tehnilise varustamise kontorid ja baasid ning teised organisatsioonid, mis praegu alluvad üleliidulistele ja liidulis-vabariiklikele ministeeriumidele, ning osa vabariikliku tööstuse ettevõtteid; teine osa vabariikliku tööstuse ettevõtetest on otstarbekohane anda kohalike nõukogude alluvusse.

4. Kraide, oblastite ja vabariikide rahvamajandusnõukogudele antakse kõik majandus- ja finantsalaseks tegevuseks vajalikud õigused ning nad kannavad täit vastutust neile alluvate ettevõtete tootmisplaanide täitmise ja majanduslike töönäitajate eest.

Rahvamajandusnõukogude ülesannetesse kuulub tootmise perspektiiv- ja jooksvate plaanide väljatöötamine ja elluviimine, ettevõtete spetsialiseerimise ning tootmise koordineerimise plaanide koostamine, majandusliku administratiivpiirkonna ulatuses kui ka teistesse oblastitesse ja vabariikidesse toorainete ja poolfabrikaatide vastastikuse saatmise planeerimine; materiaalse ja tehnilise varustamise plaanide koostamine ja elluviimine.

5. Rahvamajandusnõukogud peavad kohalike organisatsioonide aktiivsel osavõtul operatiivselt lahendama teatud oblasti või vabariigi tööstuse ja ehitustegevuse arendamise ülesandeid, lähtudes üldriiklikest huvidest.

Rahvamajandusnõukogude loomine võimaldab kohapeal lahendada tähtsamaid majandusküsimusi, millest paljusid ministeeriumid ja keskasutused varem lahendasid ainult keskuses.

Kui organiseerida tööstuse ja ehitustegevuse juhtimine uut moodi, siis avaneb rahvamajandusnõukogudel võimalus luua üksikute ministeeriumide ja keskasutuste rohkearvuliste väikeste ehitusorganisatsioonide asemel ühtsed ehitusorganisatsioonid. See kiirendab ehitustöid ja tootmisvõimsuste eksploatatsiooniandmist, võimaldab kasutada ehitismehhanisme ratsionaalsemalt ja alandada ehitustegevuse maksumust.

Rahvamajandusnõukogude loomine avab suured võimalused ettevõtete sisemiste reservide kasutamiseks, spetsialiseerimise ja koordineerimise laialdaseks arendamiseks nii majanduslikes administratiivpiirkondades kui ka piirkondade ja vabariikide vahel.

6. Rahvamajandusnõukogude aparaadid ei tohi olla koh-

makad, nende struktuuri peavad määratlema iga oblasti, krai või vabariigi tegelikud vajadused ja iseärasused.

Rahvamajandusnõukogu juures on otstarbekohane luua tehnika- ja majandusnõukogu, kuhu kuuluksid tuntud spetsialistid, tootmise novaatorid ja eesrindlased, partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu-, teadusliku uurimise ja teiste organisatsioonide juhtivad töötajad. Tehnika- ja majandusnõukogu põhiülesandeks on arutada oblasti, krai või vabariigi tööstuse arendamise ning piirkonna sisemise tootmiskoopereerimise üldküsimusi, arutada tähtsamaid tootmis-tehnilisi ja majanduslikke küsimusi, abinõusid, mis tagaksid plaani täitmise, tööviljakuse suurenemise, toodangu omahinna alandamise ja kvaliteedi tõusu jne. Rahvamajandusnõukogude töö aluseks peab olema töötajate laialdane osavõtt tööstuse ja ehitustegevuse juhtimisest.

Põhiline töö, mis on seotud ettevõtete ja ehituste juhtimisega, tuleb koondada rahvamajandusnõukogudele alluvatesse kombinatidesse, trustidesse ja teistesse eriala põhimõttele rajatud majanduslikesse koondistesse. Rahvamajandusnõukogu aparaat ise peab olema väike. Olenevalt talle alluvate ettevõtete arvust ja mitmesuguste erialade ettevõtete organiseerimisvormist on otstarbekohane luua rahvamajandusnõukogu aparaadis väikesed allüksused planeerimise, materiaalse ja tehnilise varustamise, finants-tegevuse, töö jne. alal.

Rahvamajandusnõukogudele allutatakse enamik projekterimis-, teaduslikke, katsetamis- ja konstrueerimisorganisatsioone, mis praegu alluvad üleliidulistele ja liidulis-vabariiklikele ministriumidele.

Rööbiti suurtööstuse ja ehitustegevuse juhtimise parandamise ülesande lahendamise peavad vabariiklikud ja kohalikud organid lahendama ka kohaliku tööstuse juhtimise parandamise küsimuse.

Kohaliku tööstuse juhtimise võiks täielikult koondada kohalike nõukogude organite kätte. Puhtkohaliku tähtsusega ettevõtted alluvad praegu mõningail juhtudel vabariiklikele ja liidulis-vabariiklikele ministriumidele. Niisugused ettevõtted võiks allutada kohalikele töörahva saadikute nõukogudele. Kohaliku tööstuse juhtimise koondamine kohalike organite kätte tõstab nende osatähtsust majanduse juhtimisel.

Autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudel, samuti kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogudel on õigus

ära kuulata vastavate majanduslike administratiivpiirkondade rahvamajandusnõukogude esimeeste ettekandeid ning sellisel teel osa võtta oma vabariigi, oblasti või krai territooriumil tööstuse ja ehitustegevuse arendamise juhtimisest, aktiivselt mõjutada rahvamajandusplaani täitmise käiku. Ühtlasi ei oleks praegu otstarbekohane allutada tööstuse ja ehitustegevuse juhtimine täielikult kohalikele töörahva saadikute nõukogudele kraides, oblastites ja autonoomsetes vabariikides, võttes arvesse kohaliku alluvusega tööstuses tootmise mahu tunduvat suurenemist, samuti suuri ja vastutusrikkaid ülesandeid põllumajanduse edasiarendamise juhtimisel.

IV

PLANEERIMISE EDASISEST PARANDAMISEST NING PLANEERIMIS-, ARVESTUS- JA KONTROLL- ORGANITE TÖÖ ÜMBERKORRALDAMISEST

1. Rahvamajanduse tsentraliseeritud plaanilise juhtimise vajadus tuleneb sotsialistlike tootmissuhete põhiolemusest, mis baseeruvad tootmisvahendite ühiskondlikul omandusel. Kõik meie sotsialistliku ülesehitustöö kogemused näitavad, et tsentraliseeritud juhtimine, rahvamajanduse plaanikindel arendamine kommunistliku partei suunamisel on sotsialistliku majanduse pideva tõusu pant. Riiklik planeerimine võimaldab parteil ja valitsusel arendada ühtsel eesmärgil ja täiesti kooskõlastatult meie maa majandust, kõige ratsionaalsemalt kasutada tema majanduslikke ressursse, suunata neid tähtsate rahvamajanduslike ülesannete lahendamisele. Rahvamajanduse plaanikindel arendamine on üks sotsialistliku korra põhilisi eeliseid kapitalistliku korra ees, kuna kapitalismile on omased antagoneerivad vastuolud, konkurents ja tootmisanarhia.

Omistades esmajärgulist tähtsust rahvamajanduse arendamisele ühtse üldriikliku plaani alusel, rõhutas V. I. Lenin Riikliku Plaanikomisjoni määratu suurt tähtsust selle ülesande teostamises. Ta kirjutas 1922. aasta lõpul:

«Riiklik Plaanikomisjon seisab mõnevõrra eemal meie seadusandlikest asutustest, hoolimata sellest, et ta, kui kompetentsete inimeste, ekspertide, teaduse ja tehnika

esindajate kogu, omab sisuliselt kõige rohkem andmeid õigeaks otsustamiseks asjade üle.

Siiski oleme seniajani lähtunud sellest seisukohast, et Riiklik Plaanikomisjon peab andma riigile kriitiliselt läbitöötatud materjale, riigiasutused aga peavad otsustama riigiasju. Ma arvan, et praeguses olukorras, kus riigiasjad on ebatavaliselt komplitseerunud, kus tuleb alatasa lahendada vaheldumisi küsimusi, mis vajavad Riikliku Plaanikomisjoni liikmete ekspertiisi, ja küsimusi, kus seda ei ole tarvis, ning isegi, veel enam, lahendada asju, kus mõned punktid vajavad Riikliku Plaanikomisjoni ekspertiisi, vaheldumisi niisuguste punktidega, mis seda ei nõua, siis arvan ma, et praegusel ajal tuleb teha samm Riikliku Plaanikomisjoni kompetentsi laiendamise suunas.»

Rahvamajanduse praeguste mastaapide juures kasvab Riikliku Plaanikomisjoni ja kohalike plaaniorganite tähtsus veelgi. Kui juba nõukogude võimu esimestel aastatel, millal rõhuv enamus Riiklikus Plaanikomisjonis töötanud teadlastest oli nakatatud kodanlikest vaadetest ja kodanlikest eelarvamustest, rääkis V. I. Lenin Riikliku Plaanikomisjoni osatähtsuse tõstmise vajadusest, siis nüüd, kus Riikliku Plaanikomisjoni ja plaaniorganite kaader koosneb nõukogude võimu ajal kasvanud ning sotsialistliku majanduse planeerimise ja juhtimise alal suuri kogemusi omandanud spetsialistidest, on Riikliku Plaanikomisjoni osatähtsuse edasine tõstmine majanduslikus ülesehitustöös seda vajalikum. Nüüd, muutunud tingimustes, niisuguse kaadri juures, kellel on sügavad inseneri- ja teadusalased teadmised, samuti suured praktilised kogemused, on olemas kõige soodsamad võimalused, et ellu viia V. I. Lenini juhendid Riikliku Plaanikomisjoni funktsioonide edasiseks laiendamiseks niihästi rahvamajanduse planeerimises kui ka rahvamajandusplaani teostamise ürituste koordineerimises. Seoses sellega ei ole vajadust luua uusi majanduse juhtimise keskorganeid likvideeritavate, majandusharude järgi rajatud ministeeriumide asemele.

Üksikud seltsimehed teevad ettepanekuid luua Ministrite Nõukogu juures spetsiaalsed majandusorganid, näiteks NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuvate komiteede näol, kellele nad soovivad ülesandeks teha peamiste rasketööstusharude juhtimise. See tähendab, et mõningaid tööstusharusid oleks tarvis endiselt juhtida keskusest.

Niisugused ettepanekud tähendavad tegelikult vana

juhtimisvormi säilitamist, ehkki uue nime all, kuid halvemal kujul. Kui jätta alles tööstuse ja ehitustegevuse juhtimine keskusest majandusharude printsiibi järgi, siis säilivad paratamatult ka suured puudused, mis on omased juhtimise praegusele ametkondlikule struktuurile.

Ettepanevad keskorganid hakkaksid paratamatult looma aparate, mis on analoogilised ministeeriumide ja peavalituste praegustele aparaatidele, sest muidu ei suudaks nad täita oma juhtimisfunktsioone. Need organid hakkaksid nagu praegusedki ministeeriumid dubleerima Riikliku Plaanikomisjoni vastavate haruorganite tööd, kulutama kvalifitseeritud töötajate jõudu ja aega ning neid suurel hulgal eemale tõmbama selleks, et ühtlustada ja kooskõlastada mitmesuguseid küsimusi Riikliku Plaanikomisjoniga.

Seltsimehed, kes esitavad niisuguseid ettepanekuid, tunnevad rahutust nähtavasti selle üle, et aastaplaanide ja viie aasta plaanide täitmisel hakkab tekkima mitmesuguseid operatiivseid küsimusi, mida peaks lahendama mingi teatud organ. Niisugused plaani koostamise protsessis mitte-ettenähtud küsimused muidugi tekivad. Kuid neid on otstarbekas anda arutamiseks üksnes Riiklikule Plaanikomisjonile, sest mingisugune muu paralleelne organ ei suudaks neid ikkagi lahendada ilma Riikliku Plaanikomisjonita. Ei tohi lubada, et niisuguseid küsimusi lahendataks Riiklikust Plaanikomisjonist ja rahvamajandusnõukogudest mööda minnes.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise kavandatav ümberkorraldamine nõuab Riikliku Plaanikomisjoni töö põhjalikku parandamist, et ta kogu oma tegevuses tugineks majanduslike administratiivpiirkondade rahvamajandusnõukogudele ja vabariikide plaanikomisjonidele, ühendaks ja koordineeriks nende tööd, esitaks õigeaegselt NSV Liidu Ministrite Nõukogule ja NLKP Keskkomiteele otsustamiseks tähtsaid küsimusi.

Niisugune ümberkorraldamine nõuab NSV Liidu Riikliku Plaanikomisjoni, liiduvabariikide plaanikomisjonide ja kohalike plaaniorganite edasist tugevdamist kõrge kvalifikatsiooniga töötajatega, kes hästi tunnevad majandust ja tootmistehnikat, kellel on praktilisi töökogemusi tööstuse ja ehitustegevuse alal.

2. NSV Liidu Riiklik Plaanikomisjon peab olema meie maa rahvamajanduse teaduslikuks plaanimajandusorganiks. Ta on kohustatud rahvamajanduse vajaduste uurimise

ning teaduse ja tehnika saavutuste arvessevõtmise alusel koostama ettepanekuid kõigi rahvamajandusharude arendamiseks, milledeks on tarvis hoolikalt arvestada majanduse kompleksse arendamise võimalusi, ressursside ratsionaalsema kasutamise võimalusi üldriiklikes huvides. On tarvis tõsta Riikliku Plaanikomisjoni vastutust tema poolt koostatavate plaanide täitmise eest.

Peale viie aasta plaanide tuleb Riiklikul Plaanikomisjonil koostada perspektiivplaane pikema aja peale. Nende plaanide alusel tuleb kindlaks määrata mitmesuguste rahvamajandusharude õiged vahekorrad ja eri majanduspiirkondade arendamise suund. «... Ei saa töötada,» ütles V. I. Lenin, «kui ei ole pikema aja peale ettenähtud ja tõsiselt edu taotlevat plaani.» (Teosed, 31. kd., lk. 473.)

Riiklik Plaanikomisjon ei tohi end vahele segada majanduslike administratiivpiirkondade administratiivsesse juhtimisse. Tema kohuseks on uurida piirkondade arendamise tähtsaid küsimusi, plaani kaudu kindlaks määrata rahvamajanduse arendamise suunad ja tempo ning sisse seada vajalikud proportsioonid liiduvabariikide ja majanduslike administratiivpiirkondade üksikute rahvamajandusharude arendamises.

Niisugune planeerimise organiseerimise kord võimaldab Riiklikul Plaanikomisjonil paremini kajastada plaanides kommunistliku ülesehitustöö ülesandeid, meie sotsialistliku riigi edasise tugevdamise, tema majanduse ja kultuuri arendamise ning rahva heaolu pideva tõstmise ülesandeid. Plaanides peab olema ette nähtud tootlike jõudude õige ja ratsionaalne paigutamine, tööstuse spetsialiseerimine, ökonomika seisukohalt otstarbekate majandussidemete loomine piirkondade vahel, majanduspiirkondade majanduse kompleksne arendamine, lähtudes piirkondade ratsionaalsest spetsialiseerimisest ja nende arenguperspektiividest.

NSV Liidu Riiklik Plaanikomisjon töötab välja ja esitab valitsusele kinnitamiseks riiklike materiaalsete reservide ja toiduainete reservide loomise plaani.

3. NSV Liidu Riiklik Plaanikomisjon on kohustatud radikaalselt parandama rahvamajanduse arendamise plaanide koostamist. Planeerimine tuleb rajada selliselt, et jooksva aastal kinnitataks põhilised plaanilised näitajad järgmiseks aastaks, ja jooksva viisaastakul — põhilised plaanikavandid järgmiseks viisaastakuks. Neid plaanilisi näitajaid tuleb koostada liiduvabariikide ja iga majandusliku admi-

nistratiivpiirkonna järgi. Riiklikul Plaanikomisjonil tuleb rööbiti rahvamajanduse perspektiivplaanide koostamisega välja töötada ka aastaplaanid.

Ühtlasi on tarvis NSV Liidu Riiklikule Plaanikomisjonile panna mõned funktsioonid, mis garanteerivad ühtse tsentraliseeritud poliitika teostamist tähtsamate tööstusharude arendamises, missugused funktsioonid kuuluvad praegu ministeeriumidele. Nende hulgas on eeskätt ettevõtete ratsionaalne paigutamine, tööstuse tehnilise arengu õige suunamine, kontroll tema majanduslike töönäitajate parandamise üle. Sealjuures on nähtavasti vajalik anda NSV Liidu Riiklikule Plaanikomisjonile teatud õigused nende küsimuste operatiivseks lahendamiseks, mis on seotud rahvamajandusnõukogude töö koordineerimisega rahvamajandusplaanide elluviimisel nende poolt.

NSV Liidu Riiklik Plaanikomisjon peab tegelema koondplaneerimisega rahvamajandusnõukogude ja vabariikide plaanikomisjonide poolt koostatud plaanide alusel. Niihästi perspektiivplaan kui ka jooksvaid plaane on tarvis koostada iga majandusliku administratiivpiirkonna kõigi võimaluste arvestamise alusel. Koondplaanide koostamisel Riiklik Plaanikomisjon uurib ja arvestab, kuivõrd õigesti on koostatud kohalikud plaanid, missugust efekti toovad nad antud piirkonnale ning missugusel määral vastavad nad kogu meie maa rahvamajanduse arendamise huvidele, et ära hoida disproportsioone, et garanteerida kõigi rahvamajandusharude proportsionaalne areng, omavahel siduda majanduslike administratiivpiirkondade majanduse arendamise plaanid.

Majanduslike administratiivpiirkondade poolt koostatud plaane analüüsides peab Riiklik Plaanikomisjon välja astuma autarkia ja kolkavaimu vastu, et antud piirkonna huve ei vastandataks üldriiklikele huvidele.

Uurides majanduslike administratiivpiirkondade poolt esitatud plaane, peab Riiklik Plaanikomisjon tegema korrektiivse rahvamajandusnõukogude plaanides, lähtudes rahvamajanduse arendamise huvidest, tootlike jõudude õigest paigutamist, proportsioonide hoidmisest eri tööstusharude arendamises, spetsialiseerimise ja koopereerimise teostamisest suurtes mastaapides, tootmise komplekssest mehhaniseerimisest ja automatiseerimisest, teaduse ja tehnika uusimate saavutuste juurutamisest.

Nõukogude Liidu rahvamajanduse juhtimise kavanda-

tava reorganiseerimise juures, kus peamine töö planeerimise alal koondatakse majanduslikesse administratiivpiirkondadesse niihästi operatiivse planeerimise kui ka perspektiivplaneerimise suhtes, kus Riikliku Plaanikomisjoni kätte keskendatakse Nõukogude Liidu rahvamajanduse koondplaneerimine ja kus Riiklikule Plaanikomisjonile antakse õigus koordineerida rahvamajandusnõukogude tegevust plaanide täitmisel, ei ole Riiklikku Majanduskomisjoni käesoleval etapil enam tarvis ja ta tuleb likvideerida.

NSV Liidu Riiklikule Plaanikomisjonile tuleb teha ülesandeks ka rahvamajanduse materiaalse ja tehnilise varustamise plaanide koostamine ning nende elluviimisega seotud jooksvate küsimuste lahendamine. Riikliku Plaanikomisjoni funktsioonide hulka võetakse tõenäoliselt tooraine, materjalide, kütuse, elektrienergia, seadmete ja rahvatarbekaupade piirkondadevaheliste hangete ja saadetiste planeerimine tootmisplaanide ning materiaalse ja tehnilise varustamise plaanide alusel. Sealjuures tuleb töö rahvamajanduse varustamise alal rajada nii, et rahvamajandusplaani mittekuuluva toodangu põhiosa jaotataks vahetult rahvamajandusnõukogude poolt. Tsentraliseeritud korras tuleb tõenäoliselt jaotada piiratud hulka tõeliselt väga defitsiitset toodangut. Esiialgu, kuni ei ole välja kujunenud tugevad majandussidemed ettevõtete ja majanduspiirkondade vahel, tuleb Riiklikul Plaanikomisjonil uutes tingimustes võib-olla tegelda nende üksikute toodanguliikidega varustamise planeerimisega, mis ei ole võetud riiklikku plaani, kuid omavad suurt rahvamajanduslikku tähtsust. Riiklik Plaanikomisjon peab teostama ka kontrolli riiklikust distsipliinist range kinnipidamise üle majanduspiirkondade tööstustoodangu vastastikuste saadetiste osas.

4. Seoses tööstuse juhtimise reorganiseerimisega ja NSV Liidu Riikliku Plaanikomisjoni osatähtsuse tõstmisega rahvamajanduse plaanilises juhtimises on tarvis muuta Riikliku Plaanikomisjoni struktuuri. NSV Liidu Riiklikul Plaanikomisjonil peaks arvatavasti olema perspektiivplaneerimise eriosakond ning rahvamajandusharude järgi spetsialiseeritud osakonnad ühes vastavate allosakondadega. Riikliku Plaanikomisjoni osakondades peavad töötama insenerid ja majandusteadlased, kes hästi tunnevad tootmise tehnikat ja ökonoomikat, kes ei tegeleks üksnes planeerimisega, vaid ka kohalike plaanide elluviimise tööorganiseerimisega, sõidaksid süstemaatiliselt välja ette-

võtetele ja ehitustele. Need spetsialistid peavad põhjalikult uurima kõike uut tehnikas ja majanduses ning rakendama seda uut tootmisse. Riikliku Plaanikomisjoni osakonnad väljapaistvate organisaatorite ja spetsialistide juhtimisel hakkavad tegelema mitte üksnes planeerimise küsimustega, vaid teostama ka kontrolli plaanide täitmise üle. NSV Liidu Riikliku Plaanikomisjoni põhiliste osakondade juhtijad peavad oma ettevalmistuse ja kogemuste poolest olema praeguste ministrite tasemel.

NSV Liidu Riiklikus Plaanikomisjonis tuleb tõenäoliselt luua kolleegium, kuhu kuuluksid peale Riikliku Plaanikomisjoni esimehe ja tema asetäitjate veel Riikliku Plaanikomisjoni peamiste osakondade juhtijad, samuti väljapaistvad spetsialistid. Riikliku Plaanikomisjoni kolleegiumil on vaja arutada rahvamajanduse ja tema eri harude arendamise tähtsamaid küsimusi. Küsimused, mis vajavad otsustamist valitsuse poolt, tuleb Riiklikul Plaanikomisjonil esitada NSV Liidu Ministrite Nõukogule seisukoha võtmiseks.

Seoses rahvamajandusnõukogude organiseerimisega ning üleliidulise alluvusega ettevõtete üleandmisega liiduvabariiklikku alluvusse tõuseb tunduvalt vabariikide, eriti Venemaa Föderatsiooni ja Ukraina NSV riiklike plaanikomisjonide osatähtsus. Rahvamajandusnõukogude töö planeerimise ja koordineerimise küsimusi peavad eeskätt otsustama vabariikide plaanikomisjonid, see aga nõuab nende töö põhjalikku ümberkorraldamist ning riiklike plaanikomisjonide tugevdamist kogenud juhtijate ja kvalifitseeritud spetsialistidega.

Kogu põhiline töö plaanide koostamisel tuleb üle viia kohtadele, majanduslikesse administratiivpiirkondadesse. Plaanide koostamine peab algama ettevõttes ning jätkuma vastavas majanduslikus koondises, Rahvamajandusnõukogus, vabariigi Riiklikus Plaanikomisjonis ja seejärel NSV Liidu Riiklikus Plaanikomisjonis.

NSV Liidu Riiklik Plaanikomisjon ja vabariikide plaanikomisjonid on kohustatud taotlema, et majanduslike administratiivpiirkondade plaanides garanteeritaks nende tööstusharude arendamine, millel on selles piirkonnas kõige soodsamad tingimused. Erilist tähelepanu tuleb pöörata mitmesuguste rahvamajandusnõukogude tööstuse vahel majandussidemete arendamisele. Üks Riikliku Plaanikomisjoni tähtsaid ülesandeid seisaks selles, et analüüsida neid

sidemeid, osutada abi kõige otstarbekohasemate majandus-
sidemete arendamiseks ja aktiivselt vahele segada, kui
tuleb ilmsiks ebaratsionaalseid sidemeid.

5. Arutusele tuleb võtta NSV Liidu Ministrite Nõukogu
juures senise Uue Tehnika Riikliku Komitee asemel Inse-
ner-Tehnilise Komitee loomise küsimus.

Insener-Tehniline Komitee peab garanteerima kodu- ja
välismaa eesrindliku tehnika kõigi härude uurimist, välja
andma vastavat kirjandust ja seda laiali saatma ning seega
abistama ettevõtteil ja teadusliku uurimise instituutidel
rajada oma töö teaduse ja tehnika uusimate saavutuste
alusele.

Insener-Tehnilise Komitee ülesandeks oleks teostada
kontrolli teaduse ja tehnika uusimate saavutuste juurutami-
se üle rahvamajanduses ning abistada Riiklikul Plaani-
komisjonil ja rahvamajandusnõukogudel kindlaks määrata
seda teaduslik-tehnilist taset, millest lähtudes on tarvis
planeerida rahvamajandusharude arendamist, arvestades
sealjuures teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi.

Tehnilise progressi huvides on tarvis, et rahvamajanduse
arendamise riiklik plaan näeks ette abinõusid uue tehnika
juurutamiseks, mille baasil toimuks ühiskondliku tootmise
pidev täiustamine ja kasv.

Insener-Tehniline Komitee on kogu oma töös kohustatud
tuginema väljapaistvatele inseneridele, teadlastele ja toot-
misnovaatoritele. Tähtsate tehniliste saavutuste võimalikult
kiire kasutuselevõtmise ja tootmisse juurutamise eesmärgil
on Insener-Tehnilisel Komiteel otstarbekas oma töösse kaasa
tõmmata tootmisnovaatoreid, kõrge kvalifikatsiooniga inse-
nere, teaduslikke töötajaid ja töölisi, kes on esitanud väärtus-
likke tehnilisi ettepanekuid, on teinud avastusi või leiutisi,
luues neile kõik vajalikud tingimused nende ettepanekute ja
leiutiste ulatuslikuks juurutamiseks tootmisse ning materi-
aalselt ergutades nende ettepanekute autoreid. Tööd niisu-
guste novaatorite väljaselgitamiseks ja komitee tegevusse
kaasatõmbamiseks tuleb teha pidevalt, et väljapaistvaid
avastusi, leiutisi ja ratsionaliseerimisetpanekuid juurutata-
taks nende autorite vahetul osavõtul vastavatesse tootmis-
harudesse. Komitee niisuguste kaastöölaliste koosseis täieneks
alatasi üha uute ratsionaliseerijate ja leiutajate kaasatõm-
bamise arvel.

6. Praegune NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklik Ehi-
tusajade Komitee on tõenäoliselt otstarbekas alles jätta,

arvestades vajadust lahendada meie maal rida ehitustegevuse ja projekteerimise üldisi küsimusi.

Riiklik Ehitusasjade Komitee peab tegelema teadusliku uurimistegevuse ja eksperimentaaltöö koordineerimisega ehitustegevuse ja tüüpprojekteerimise valdkonnas, tehnilise informatsiooni küsimustega ning kodu- ja välismaa eesrindlike ehitusalaste kogemuste levitamisega, ehitusasjandust ja arhitektuuri käsitleva tehnilise kirjanduse väljaandmisega. Tema kohustuste hulka kuulub ehitustegevuse ja projekteerimise mõningate üldnormide ja tehniliste tingimuste väljatöötamine ja kinnitamine, ehitus-, montaaž- ja spetsiaaltööde läbiviimise ja vastuvõtmise tehniliste tingimuste, ehitusstandardite, eelarvenormide ning ehitus- ja montaažitööliste ühtsete töönormide kinnitamine. Ta peab aitama Riiklikul Plaanikomisjonil ja rahvamajandusnõukogudel välja töötada põhilisi tehnilisi abinõusid ehitustööstuse edasiarendamise ja ehitustegevuse maksumuse alandamise valdkonnas, arvestades sealjuures teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi ehitusasjanduses.

Valitsuse juhtnõõridel teeb Riiklik Ehitusasjade Komitee suurte ettevõtete ja objektide ehitusprojektide ning eelarvete tehnilist ekspertiisi, kontrollib valiku korras suurte ehitusobjektide projekte ja eelarveid.

7. Kommunistliku ülesehitustöö ülesannetê edukas lahendamine ei ole mõeldav ilma ühtse tsentraliseeritud arvestus- ja statistikasüsteemita meie maa rahvamajanduses, pidades silmas seda, et range üldrahvaliku arvestuse ja kontrolli organiseerimine tootmise üle ja saaduste jaotamise üle on üks rahvamajanduse õige arendamise tähtsamaid tingimusi.

Arvestuse ja statistika tsentraliseerimine meie maa rahvamajanduses tähendab seda, et kogu töö aruandeandmete kogumise ja läbitöötamise alal peab olema koondatud Statistika Keskvalitsuse organite kätte. On tarvis garanteerida kogu riikliku statistikasüsteemi edasist tugevdamist rajoonist ja oblastist kuni keskuseni. See tuleb teostada arvestuse ja statistika alal tegutsevate paralleelsete lülide likvideerimise arvel.

Statistika Keskvalitsuse organid peavad koguma, läbi töötama ja analüüsima andmeid, mis näitavad mitte üksnes rahvamajandusnõukogude ja majanduslike koondiste töötulemusi, vaid ka andmeid, mis iseloomustavad seni kasu-

tamata reserve, toovad päevavalgele ühtse rahvamajandusplaani ülesannete ebarahuldava täitmise fakte.

Tarvis on niisugust arvestuse ja statistika organiseerimist, mille juures tööstusettevõtted ja ehitused esitaksid minimaalse hulga näitajatega aruandeid üksnes NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse organitele. Edaspidi tuleb teostada abinõusid arvestuse ja statistika tsentraliseerimiseks ka teistes rahvamajandusharudes, eriti põllumajanduses, kaubanduses ja tervishoiu alal.

Arvestuse ja statistika edukas tsentraliseerimine on võimalik ainult arvutus- ja statistikatöö ulatusliku mehhaniseerimise baasil. Statistika Keskvalitsuse süsteemis on tarvis rajada ulatuslik võrk arvutusmasinajaamu, varustades nad ajakohaste masinate ja uusimate sidevahenditega.

Arvestuse ja statistika edasisel tsentraliseerimisel on tarvis järsult lihtsustada ja piirata senist arvestust ning aruandlust. Tuleb vähendada ka esmas-arvestust ettevõtete ja ehitustel, likvideerida sellel alal esinevad liialdused, maksimaalselt mehhaniseerida esmas-arvestust.

8. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamisega peab tunduvalt paranema riigi materiaalsete ja finantsressursside kasutamine, tõusma ettevõtete rentaablus, suurenema ettevõtete siseakumulatsioon, kiiremini peavad likvideerimist leidma praegu esinevad ebatootlikud kulutused ja kaod, mille tulemusena tööstuse reservid kõige täielikumal määral ära kasutatakse.

Rahvamajandusnõukogud peavad kandma täit vastutust nende koosseisu kuuluvate, eriharude järgi moodustatud majanduslike koondiste, trustide, kombinatide ja valitsuste finantstegevuse ning nende kaudu ka ettevõtete ja asutuste finantstegevuse eest. Rahvamajandusnõukogud peavad teostama finantsplaneerimist, reguleerima finantsressursse, teostama kasumite ja käibevahendite ümberjaotamist, looma vajalikke finantsreserve. Rahvamajandusnõukogud rakendavad vajalikke abinõusid, mis tagavad eriharude järgi moodustatud majanduslike koondiste rentaabluse kasvu, nende akumulatsiooniplaanide täitmise ja ületamise. Majanduslikele koondistele tuleb anda isemajandamise õigused, mis praegu on ministriumide peavalitsustel. On tarvis tõsiselt tugevdada isemajandamist, laiendada ettevõtete ja majandusorganisatsioonide juhtijate õigusi. Põhilisteks näitajateks ettevõtete ja ehituste tegevuse planeerimise ja hindamise suhtes tuleb rööbiti tootmise

mahu ja tööviljakuse näitajatega määrata ka rentaablus ja tootmisfondide kasutamine.

Uutes tingimustes peab tõusma finantsorganite osatähtsus rahaliste ressursside mobiliseerimise alal ja nende ürituste finantseerimise tagamiseks, mis on rahvamajandusplaanides ette nähtud meie maa ühtse finantssüsteemi alusel. On tarvis ka tõsta ettevõtete ja majandusorganisatsioonide vastutust oma finantsplaanide täitmise eest. Tuleb võtta tarvitusele abinõud, et ettevõtete oma käibevahendite formeerimine, kapitaalehituse finantseerimine, samuti kaadri ettevalmistamisega seotud ja muud kulutused toimuksid suurel määral ettevõtete kasumi arvel.

Et garanteerida käibemaksu õigeaegset ja täielikku laekumist eelarvesse, on seda otstarbekas üldreeglina võtta vahetult ettevõtetest, mitte aga turustusorganisatsioonidelt, nagu seda praegu praktiseeritakse. On tarvis kehtestada ka kord, mille põhjal arveldused kasumitest summade eelarvesse eraldamise alal toimuksid vahetult ettevõtetele.

Tuleb tõsta Riigipanga ja pikaajaliste investeringute pankade tähtsust, tugevdada nende sidemeid rahvamajandusnõukogude ja ettevõtetele.

Tarvis on garanteerida ühtsust töötasu, põllumajandusliku tooraine hindade ja jaehindade reguleerimisel, arvestades vajadust hoida õigeid proportsioone rahvatulu jaotamises, samuti õigeid proportsioone elanikkonna rahaliste sissetulekute ja väljaminekute bilansis.

Üleminek tööstuse ja ehitustegevuse juhtimisele territoriaalse printsiibi alusel ei tohi kaasa tuua akumulatsioonivahendite vähenemist, et mitte kaotada tähtsamaid allikaid rahvamajanduse edasiarendamiseks. Sotsialistlikke akumulatsioone tuleb jaotada üldriiklikest huvidest lähtudes ja eeskätt rahvamajanduse tähtsamates suundades. Sealjuures peab arvestama, et real juhtudel võib akumulatsioon toimuda ühtedes vabariikides, kuid riik vajab majanduse arendamist teistes vabariikides. Kui nõrgendada selles küsimuses tsentraliseeritud juhtimist, siis võidakse vahendid ära pihustada ja kulutada mitte laiendatud taastootmiseks, vaid muudeks vajadusteks, millele riik veel ei saa eraldada rohkem kui teatud osa akumulatsioonidest. Tööstuse ja ehitustegevuse finantseerimine eelarvest peab toimuma vastavalt riikliku plaani ülesannetele ja plaani täitmisele.

9. Rahvamajanduse materiaalsel ja tehnilisel varustamisel

tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise uue struktuuri juures on otstarbekas korraldada territoriaalsel printsiibil, säilitades materiaalsete ressurside tsentraliseeritud plaanilise jaotamise. Sealjuures peab materiaalsete ressurside tsentraliseeritud plaaniline jaotamine piirkondade järgi olema ühendatud rahvamajandusnõukogude täieliku iseseisvusega neile eraldatavate materjalide, samuti kohalike toorainere ssursside kasutamises tööstusliku tootmise ja ehitustegevuse arendamiseks.

Tuleks ühendada varustamise ja turustamise funktsioonid ning luua praeguste väikeste varustuskontorite alusel suured tööstusharudevahelised spetsialiseeritud varustus- ja turustusbaasid rahvamajandusnõukogude alluvuses.

Rahvamajandusnõukogud võivad mainitud spetsialiseeritud baaside kaudu läbi viia kogu tööd majandusliku administratiivpiirkonna ettevõtete varustamise alal, samuti toodangu turustamiseks piirkonnas endas ja meie maa teistele piirkondadele.

Tööstusharudevahelised baasid suudaksid konkreetsemalt tundma õppida ettevõtete vajadusi tooraine ja materjalide järele, korraldada kontrolli selle üle, kas tarbijad õigesti säilitavad ja kasutavad materiaalseid väärtusi ning peavad kinni kulunormidest, selgitavad välja ülenormatiivseid ja liigseid materjale ning tooteid.

Tööstuse juhtimise reorganiseerimise perioodil on arvatavasti otstarbekas säilitada oblastite vahel väljakujunenud sidemeid varustamise ja toodangu turustamise alal, et mitte häirida tööstusettevõtete ja ehituste varustamist vajalike toorainete ja materjalidega.

Rida organisatsioon, kes tegelevad praegu toodangu turustamisega, oleks arvatavasti otstarbekas ajutiselt säilitada, kuni välja kujunevad uued pidevad sidemed varustavate ettevõtete ja tarbivate ettevõtete vahel, kuni majanduslikes administratiivpiirkondades tugevnevad uued varustus- ja turustusorganid, kes kohapeal garanteerivad nende funktsioonide täitmise.

Materiaalse ja tehnilise varustamise parandamise küsimustes on peamine see, et arendada otseseid lepingulisi sidemeid tarbivate ettevõtete ja varustavate ettevõtete vahel kui materiaalse varustamise ja toodangu turustamise kõige otstarbekamat ja majanduslikult tulukamat vormi. Materjalidega varustamise lepingutes peab olema ette nähtud range materiaalne vastutus hangete tingimuste täitmise-

eest toodangu saatmise tähtaegade, hulga ja kvaliteedi alal. Ettevõtetal tuleb pöörata rohkem tähelepanu oma toodangu kataloogide väljaandmisele ja levitamisele. See soodustaks ettevõtete sidemete parandamist, võimaldaks neil teada väljalastava toodangu nomenklatuuri ja valida endale seda, mis on tootmiseks vajalik.

Varustavate ettevõtete ja tarbivate ettevõtete vahetute suhete arendamine annab võimaluse kõrvaldada tõsised puudused varustamise ja turustamise organiseerimises tsentraliseeritud ametkondlike varustus- ja turustusvalitsuste kaudu. Niisuguse korra juures langeb ettevõtetal ära vajadus pöörduda nõudeavaldustega arvukate instantside poole, kes keskuses tegelevad varustamise ja turustamisega.

Tööstusettevõtete ja ehituste häireteta ning rütmilise töö garanteerimiseks on tarvis luua vajalikud tooraine, metalli, kütuse, mitmesuguste materjalide ja toodete reservid, organiseerida ulatuslik võrk spetsiaalseid kauplusi-ladusid mõnede materjalide ja toodete vabamüügiks ettevõtetele ja ehitustele.

10. Seoses sellega, et tööstust ja ehitustegevust hakatakse juhtima kohtadel, võib majanduslikes administratiivpiirkondades tekkida autarkia tendentse, püüd rajada isoleeritud majandust oma piirkonnas. Need tendentsid võivad avalduda katsetes arendada omaenda toorainebaasi maapõuevarade leiukohtades, millede ekspluateerimine võib osutada vähem tulukaks kui teistes piirkondades, püüas organiseerida oma piirkonnas mitmesuguste seadmete ja abimaterjalide tootmist, mida valmistatakse spetsialiseeritud tehastes, samuti teistes kõrvalekaldumistes majandamise otstarbekatest meetoditest. Mõnede kohalike töötajate juures võib esineda katseid kasutada üldriikliku tähtsusega tööstuse arengu kahjuks rohkem vahendeid oblasti, krai või vabariigi kohalike vajaduste rahuldamiseks kui riik saab eraldada nendeks eesmärkideks.

Niisuguste, üldriiklikele huvidele vastukäivate kahjulike kolkatendentside väljaselgitamine ning võitlus nende vastu peab olema alatasa partei-, nõukogude, majandus- ja ametiühinguorganite vaateväljal.

Võitluses niisuguste nähtustega on tarvis peale poliitilise juhtimise vahendite täiel määral ära kasutada ka niisugused võimsad hoovad riigi käes nagu ühtne rahvamajanduslik planeerimine, tsentraliseeritud finantsid ja üldriiklik statistika. Riiklik Plaanikomisjon on kohustatud põhja-

likult uurima piirkondade poolt kavandatavate kapitaal-mahutuste otstarbekust ja ära hoidma kõik katsed kasutada vahendeid selleks, et luua üksikutes piirkondades üldriiklikke huvisid kahjustades isoleeritud majandust. Plaanides tuleb sihikindlalt taotleda majanduslike administratiivpiirkondade ja vabariikide edasist mõistlikku spetsialiseerimist ning tootmise maksimaalset koopereerimist niihästi piirkondades ja vabariikides enestes kui ka nende vahel, kui see end majanduslikult õigustab. See soodustaks ulatuslike majandussidemete arendamist vabariikide ja piirkondade vahel ning võimaldaks ära hoida eraldumistendentside tekkimise.

Planeerimis-, arvestus- ja kontrollorganid on kohustatud õigeaegselt päevavalgele tooma fakte ebaõigest suhtumisest rahvamajandusplaani ülesannete täitmisesse ning materiaalse ja rahaliste ressursside kulutamisest sihipäratult ning aitama valitsusel ära hoida üldriiklike huvide rikkumise katsed. Teistesse majanduslikesse administratiivpiirkondadesse toodangu saatmise riiklike plaanide ja ülesannete õigeaegne täitmine peab muutuma seaduseks rahvamajandusnõukogude töös.

11. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimine nõuab riigikontrolli töö ümberkorraldamist, et kontrollialane tegevus oleks rajatud laiade töörahvahulkade kaasatõmbamise alusele, oleks koondatud kohtadele, vabariikidesse, oblastitesse ja majanduslikesse administratiivpiirkondadesse.

Kooskõlas sellega tuleb arvatavasti põhjalikult ümber korraldada NSV Liidu Riigikontrolli Ministeeriumi ning liiduvabariikide riigikontrolli ministeeriumide töö sisu ja meetodid. Praegu on Riigikontrolli Ministeeriumil rahvamajandusharude järgi organiseeritud suur aparaat ja ta püüab hõlmata sõna otseses mõttes kõiki küsimusi kuni ühe või teise tootmisharu tehnilise arengutaseme, teaduse ja tehnika arengutaseme kontrollimiseni välja, mis ei too mingit kasu. Kontrollörid püüavad anda juhendeid tootmisküsimustes, missugune tegevus kujutab endast majandusorganite asendamist. Suureks puuduseks riigikontrolli organite tööpraktikas on see, et nad püüavad oma koosseisuliste töötajatega koguda rohket materjali igasugustes küsimustes, koondades neid ministeeriumi aparaati, selle asemel, et nõukogude üldsuse laiade kihtide abiga taotleda väljaselgitatud puuduste likvideerimist kohtadel.

Lähtudes uutest ülesannetest, mis tulenevad tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamisest territoriaalsel printsiibil, on arvatavasti tarvis välja töötada riigikontrolli keskse organi kui ka kohalike organite uus põhimäärus, tuginedes sealjuures Lenini juhtnõoidele riigikontrolli organiseerimise ja riigiaparaadi töö parandamise kohta.

12. Seoses tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamisega ning tööstus- ja ehitusministeeriumide likvideerimisega tekib vajadus teha muudatusi NSV Liidu Ministrite Nõukogu koosseisus.

Arvestades liiduvabariikide ministrite nõukogude osatähtsuse tunduvat tõstmist meie maa rahvamajanduse arendamise juhtimises, on otstarbekas lülitada NSV Liidu Ministrite Nõukogu koosseisu liiduvabariikide ministrite nõukogude esimehed.

Arvatavasti tuleb ka lülitada NSV Liidu Ministrite Nõukogu koosseisu peale allesjäetavate ministeeriumide ministrite ja praegu valitsusse kuuluvate riiklike komiteede esimeeste veel Insener-Tehnilise Komitee esimees, Statistika Keskvalitsuse juhataja ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe ettepanekul NSV Liidu Riikliku Plaanikomisjoni esimehe asetäitjad ja tähtsamate osakondade juhatajad, kes võivad olla NSV Liidu ministrid, nagu see tehti Riikliku Majanduskomisjoni suhtes.

V

VABARIIKIDE ÕIGUSTE EDASINE LAIENDAMINE JA NENDE OSATÄHTSUSE TÕSTMINE MAJANDUSE JUHTIMISES

1. Sotsialistliku ülesehitustöö plaane teostades viib kommunistlik partei sihikindlalt ellu leninlikku rahvuspoliitikat, hoolitseb pidevalt liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide, kõigi NSV Liidu rahvaste ja rahvuste majanduse ning kultuuri arendamise eest.

Vana Venemaa endised rõhutud ja mahajäänud rahvused on nõukogude võimu aastatel saavutanud NSV Liidu rahvaste vennahikus peres erakordselt suurt edu oma majanduse ja kultuuri arendamises. 1913. aastaga võrreldes suurenes Kasahhi NSV territooriumil paikneva tööstuse kogutoodang 1956. aastal 36-kordseks, Valgevene NSV-s

22-kordseks, Gruusia NSV-s 30-kordseks, Kirgiisi NSV-s 42-kordseks, Armeenia NSV-s 45-kordseks, Tadžiki NSV-s 27-kordseks jne. Kõigis liidu- ja autonoomsetes vabariikides on õitsengul vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik kultuur. Selle üheks ilmekaks tõendiks on rahvaintelligentsi rahvusliku kaadri kujunemine. Usbeki vabariigis näiteks, kus enne revolutsiooni oli väga vähe oma haritlasi, töötab nüüd 150 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti. Usbekistanis on Teaduste Akadeemia, vabariigi teaduslikes asutustes töötab peaaegu 6500 teaduslikku töötajat, 31 kõrgemas õppeasutuses õpib rohkem kui 70 000 üliõpilast. Kasahstanis samuti ei olnud enne revolutsiooni peaaegu üldse oma rahvuslikku intelligentsi, nüüd aga töötab vabariigi rahvamajanduses rohkem kui 230 000 spetsialisti kõrgema ja kesk-eriharidusega; Kasahhi NSV Teaduste Akadeemias, mitmesugustes teaduslikes ja õppeasutustes on rohkem kui 5000 teaduslikku töötajat, vabariigi 25 kõrgemas õppeasutuses õpib peaaegu 50 000 üliõpilast.

Kõigis liidu- ja autonoomsetes vabariikides on loodud eesrindliku tehnikaga varustatud sotsialistlik tööstus, on olemas kohalikust rahvusest tööliste ja spetsialistide kvalifitseeritud kaader, laieneb teadusliku uurimise asutuste ja kõrgemate tehniliste õppeasutuste võrk.

2. NLKP XX kongress kiitis heaks abinõud, mis partei Keskkomitee on viimastel aastatel tarvitusele võtnud vabariiklike organite õiguste laiendamiseks majanduslikus ja kultuurialases ülesehitustöös. Kongress tunnistas vajalikuks veelgi laiendada vabariikide õigusi, mis tagab kõigi meie maa rahvuste majanduse ja kultuuri igakülgse arenemise ja õitsengu.

Partei XX kongressil võetud kurss — laiendada liidu-vabariikide õigusi majandusliku ja kultuurialase ülesehitustöö juhtimisel — on juba esimesel kongressi otsuste täitmise aastal andnud positiivseid tulemusi. See kurss tagab meie ühiskondliku ja riikliku korra edasise tugevnemise, Nõukogude riigi majandusliku võimsuse tugevnemise ja rahva heaolu tõusu, meie maa tootlike jõudude õigema paigutamise ning kohalike ressursside ja võimaluste ärakasutamise.

Nüüd, kui igas liidu- ja autonoomses vabariigis on loodud tööliklassi ja insener-tehnilise intelligentsi kvalifitseeritud kaader, võime me rahvamajanduse arendamise huvides veelgi laiendada liidu- ja autonoomsete vabariikide õigusi

majandusliku ülesehitustöö juhtimisel ja peamegi seda tegema.

3. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine, tööstus- ja ehitusministeeriumide kaotamine, üleliiduliste ettevõtete liiduvabariikidele allutamine ja majanduslikes administratiivpiirkondades rahvamajandusnõukogude loomine võimaldab vabariikide, kraide ja oblastite organitel tunduvalt laiendada oma mõju kogu tööstuse ja ehitustegevuse juhtimisele ja edasiarendamisele. Lähtudes rahvamajanduse edasiarendamise üldriiklikest huvidest, meie maa võimsuse tugevdamise ja heolu pideva tõusu huvidest, võivad iga vabariigi töötajad üldrahvalikku üritusse anda seda suurema osa, mida täielikumalt nad kasutavad oma vabariigi võimalusi, mida laialdasemalt nad arendavad rahvahulkade loovat initsiatiivi ja algatusvõimet, arvestades majandusliku arengu ajalooliselt kujunenud iseärasusi, looduslike tingimusi ja paremaid rahvuslike traditsioone, arvestades teiste liiduvabariikide, kraide ja oblastite häid kogemusi.

4. Liiduvabariikide õiguste edasine laiendamine majanduse juhtimisel avaldab soodsat mõju eraldi iga vabariigi ja kogu meie maa kui terviku majanduse arengule. Teatavasti on mitmetes meie maa vabariikides ja piirkondades selgesti väljendatud spetsiifiline suund majanduse arengus, mis peegeldab ajalooliselt kujunenud tööjaotust vastavalt geograafilistele, majanduslikele ja rahvuslikele iseärasustele. Nii näiteks on Usbekistanis tähtsaimaks majanduse arengu haruks puuvill. Järelikult tuleb siin laialdaselt arendada neid tööstusharusid, mis on seotud puuvilla töötlemisega, ja masinaehituse ettevõtted peavad olema nende tööstusharude ja põllumajanduse teenistuses. Aserbaidžanis, Baškiirias ja Tatarimaal on tähtsaimaks haruks naftatööstus. Ilmselt arenevad siin ka edaspidi tunduvalt need tootmis- harud, mis on seotud nafta tootmise ja ümbertöötamisega. Kasahstanis, kus praegu tormiliselt areneb põllumajanduslik tootmine, on olemas ka kõik võimalused selleks, et edaspidi veelgi kiiremini kasvaksid värviline ja mustmetallurgia, söetööstus ja masinaehitus.

Vene Föderatsioonis ja Ukrainas on ajalooliselt kujunenud ja arenevad edukalt paljud suured tööstuspiirkonnad, millel on soodsad võimalused mitmesuguste tööstusharude arendamiseks. Moskva ja Leningrad on kujunenud täppis- masinaehituse juhtivateks keskusteks, mis varustavad mit-

mesuguseid meie maa majandusharusid ja piirkondi kõige täiuslikumate masinate ja seadmetega. Uraalis ja Donbassis on olemas võimalused mitmete tähtsamate rasketööstuseharude edukaks arendamiseks. Samasugused võimalused on olemas Siberi ja Kaug-Ida piirkondadel.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide ning samuti ka kraide ja oblastite kohalike partei- ja nõukogude organite õiguste laiendamine võimaldab ühes või teises majanduslikus administratiivpiirkonnas majanduse kompleksse arendamise küsimusi kiiremini lahendada. Nende abinõude tarvituselevõtmisel on rõõbiti suure majandusliku tähtsusega ka esmajärguline poliitiline tähtsus. Need abinõud soodustavad seda, et ka edaspidi järjekindlalt teostataks leninlikku rahvuspoliitikat, veelgi tugevneks rahvaste sõprus ja kasvaks kaader kõikide meie maa rahvaste hulgast.

5. Tööstuse juhtimise reorganiseerimine tõstab uut viisi üles spetsialistide kaadri ettevalmistamise ja õigema kasutamise küsimuse, kõrgemate ja keskmiste õppeasutuste vabariikide suhtes ratsionaalsema paigutamise küsimuse. Iga majanduslik administratiivpiirkond on huvitatud inserner-tehnilise kaadri ettevalmistamisest kohalike inimeste hulgast vastavalt vabariigi, krai või oblasti rahvamajanduse arendamise vajadustele. See võimaldab kiiremini lahendada ülesannet õppeasutuste ümberbaseerimise alal vastavate tööstusharude asukohaks olevatesse piirkondadesse. Siis on kõrgemad õppeasutused ja tehnikumid tihedamalt seotud nende käitistega, mille jaoks nad kaadrit ette valmistavad.

Praegu asuvad paljud kõrgemad õppeasutused Moskvas, Leningradis, Kiievis, Tbilisis ja mõnedes teistes suurlinnades. Nimetatud nelja linna on koondatud ligi üks kolmandik kõigist meie maa kõrgemate õppeasutuste üliõpilastest ja üle 40 protsendi üliõpilastest, kes õpivad tööstuse ja ehituse eriala. Instituutide eemalolek tootmisbaasidest ja nende ebaõige territoriaalne paigutus on tekitanud tõsiseid puudusi kõrgemate õppeasutuste komplekteerimisel. Kujunenud kõrgematesse õppeasutustesse vastuvõtmise praktilikal on tõsiseid puudusi. Praegu astuvad üldreeglina kõrgematesse õppeasutustesse need noormehed ja neiud, kes on äsja keskkooli lõpetanud, ja kellel ei ole elukogemusi ja kes tootmist ei tunne.

Kõrgemate õppeasutuste õigem paigutamine vabariikidesse ja piirkondadesse annab võimaluse tehnilisi kõrgemaid õppeasutusi tootmisele lähendada, võtta üliõpilasi vastu

peaasjalikult nende noorte hulgest, kes on töötanud tootmises. Rõõbiti sellega on tarvis laiemalt organiseerida insectoride ja tehnikute ettevalmistamist nende töölisnoorte hulgest, kes tootmistööd õppimise ajaks ei katkesta, otseselt tehastes ja vabrikutes, samuti ka mittestatsionaarsete kõrgemate ja keskmiste õppeasutuste võrgu kaudu.

6. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise uus struktuur soodustab teaduse osatähtsuse tõusu tootmise arendamisel, teadusliku uurimistöö otstarbekohasemat organiseerimist vabariikides, kraides ja oblastites, arvestades antud piirkonna tööstuse ja ehitustegevuse konkreetseid vajadusi.

Teadusliku uurimise asutuste praeguse organisatsiooni olemasolu korral rahuldavad paljud neist ainult nende ministeeriumide või keskasutuste kitsaid vajadusi, kellele nad on allutatud. Teadusliku uurimise instituutide ametkondliku alluvuse tagajärjeks on mitmetel juhtudel see, et ühes ja samas linnas töötab mitu ühesuguse profiiliga teaduseasutust.

1956. aastal oli meie maal 496 teadusliku uurimise instituuti, mis töötavad tööstuse ja ehituse alal; nendes oli ligi 45 000 teaduslikku töötajat. Teadusliku uurimise instituutide üldarvust on 40 protsenti koondatud Moskvasse ja Moskva oblastisse, kuhu on paigutatud rohkem kui neljakümne ministeeriumi ja keskasutuse teadusliku uurimise instituudid. Keemiatööstuse Ministeeriumil on ainult Moskvas 15 teadusliku uurimise instituuti, Naftatööstuse Ministeeriumil 7 instituuti. Leningradis ja Leningradi oblastis on 76 tööstus- ja ehitusalast teadusliku uurimise instituuti, kus töötab peaaegu 8500 teaduslikku töötajat.

Ei saa pidada normaalseks niisugust olukorda, et Moskvasse ja Leningradi on koondatud üle kolme neljandiku tööstus- ja ehitusalaste teadusliku uurimise instituutide töötajaist, kuna aga mitmes liiduvabariigis on tunda tööstuse ja ehitustegevuse jaoks vajaliku teadusliku kaadri teravat puudust.

Tehnilise progressi eest võitlemise ülesanded nõuavad NSV Liidu Teaduste Akadeemia ja liiduvabariikide teaduste akadeemiate, nende instituutide ja laboratooriumide tegevuse lähendamist tootmisele.

7. Mõned seltsimehed on väljendanud kartust, et tööstuse ja ehitustegevuse organiseerimisel territoriaalse põhimõtte järgi ja üleliiduliste ettevõtete andmisel liiduvabariikide alluvusse võib nõrgeneda tsentraliseeritud plaanilisus meie

nõukogude majanduse arendamisel. See on muidugi ebaõige. Nõukogude Liit on 15-st võrdõiguslikust nõukogude sotsialistlikust vabariigist koosnev riik. Nõukogude Liidu rahvamajandust juhitakse NSV Liidu Ülemnõukogu poolt kinnitatava ühtse rahvamajandusplaani alusel. Selles plaanis on üldistatud kõikide liiduvabariikide plaanid. Selles plaanis on kooskõlastatud liidu- ja autonoomsete vabariikide, kraide ja oblastite huvid, laiendatud sotsialistliku taastootmise, Nõukogude Liidu kui terviku kaitsevõime tugevdamise ning rahva ainelise elujärje ja kultuuritaseme tõstmise huvid.

VI

TÖSTA NÕUKOGUDE, PARTEI- JA AMETIÜHINGU- ORGANISATSIOONIDE OSATÄHTSUST MAJANDUS- LIKUS ÜLESEHITUSTÖÖS, VEEL LAIEMALT KAASA TÕMMATA TÖÖRAHVAHULKI TOOTMISE JUHTIMISELE

1. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasise täiustamise alal kavatsetavatel abinõudel on väga suur tähtsus majandusliku ülesehitustöö juhtimise vormide ja meetodite põhjalikuks parandamiseks keskuses ja kohtadel. Nende abinõude elluviimine nõuab partei-, nõukogude, majandus-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide väga suurt organiseerivat tööd.

Nõukogude võimu aastail on meie ühiskondlikud organisatsioonid omandanud väga väärtuslikke kogemusi majandusliku ülesehitustöö juhtimisel, ja praegu on neil arvukas kõrge kvalifikatsiooniga kaader, kes suudab ka kõige keerulisemaid tööstuse ja ehitustegevuse arendamise küsimusi edukalt lahendada. Uue struktuuri puhul suureneb veelgi nende organisatsioonide osatähtsus majandusliku ülesehitustöös, laiade töörahvahulkade kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele, riiklike plaanide täitmise ja ületamise eest areneva üldrahvaliku sotsialistliku võistluse organiseerimisel.

2. Tööraha saadikute nõukogud on tööliste ja talupoegade sotsialistliku riigi loomise esimestest päevadest peale olnud tõelise rahvavõimu organid. Üle 1 500 000 kohalike nõukogude ja ülemnõukogude saadiku, miljonid töölised, kolhoosnikud ja haritlased — nõukogude mitmesuguste ko-

misjonide ja sektsioonide liikmed, täites töötajate tahet ja valijate nõudmisi, arendavad nõukogudes suurt ja mitmekülgset tegevust. Meie revolutsioon, ütles V. I. Lenin, «on nõukogude võimu kaudu tõmmanud riiklikust ülesehitustööst aktiivselt osa võtma kümned miljonid inimesed, kes varem polnud sellest tööst huvitatud». (Teosed, 31. kd., lk. 461.)

Tänapäeva tingimustes, kui võetakse tarvitusele abinõusid majandusliku ülesehitustöö juhtimise lähendamiseks tootmisele, peab vabariikide, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude osatähtsus tunduvalt tõusma ja nõukogude töö veelgi rohkem aktiviseeruma. Kommunistliku ülesehitustöö suured ülesanded, nagu märgitakse NLKP XX kongressi otsustes, nõuavad töötajate loova aktiivsuse ja initsiatiivi edasist tõstmist, rahvahulkade veel laialdasemat osavõttu riigi valitsemisest, kogu tema organisatorlikust ja majanduslikust tegevusest. Selleks on vaja igati arendada nõukogude demokratiismi, sihikindlalt parandada kõigi nõukogude organite tööd, tugevdada nende sidet rahvahulkadega.

Töörahva saadikute nõukogude tähelepanu keskpunktis peavad pidevalt olema tööstusettevõtete ja ehituste töö tähtsamad küsimused: riiklike ülesannete täitmine, kõigi võimaluste ja kohalike ressursside õige kasutamine tootmise arendamiseks, hoolitsemine töötajate heaolu pideva tõstmise eest, elamute, kultuuri- ja kommunaalasutuste ehitamise plaanide täitmise eest, loova initsiatiivi arendamine kõigil majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö aladel.

3. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine nõuab ametiühingute töö põhjalikku parandamist, nende osatähtsuse tõstmist majanduslikus ülesehitustöös. Ametiühingud, kelle ridadesse kuulub üle 45 miljoni inimese, peavad V. I. Lenini määratluse järgi olema «lähemad ja alalised kaastöölised riigivõimule, keda kogu tema poliitilises ja majanduslikus töös juhib töölikklassi teadlik eelvägi — kommunistlik partei. Ametiühingud kui kommunismi kool üldse peavad olema sealjuures sotsialistliku tööstuse (hiljem aga järk-järgult ka põllumajanduse) juhtimise kooliks kogu tööliste massile, seejärel ka kogu töörahvale». (Teosed, 33. kd., lk. 163.)

Nõukogude ametiühingud on kõigil meie riigi arenemise etappidel etendanud väljapaistvat osa sotsialistlikus ülesehitustöös, mitmesuguste poliitiliste ja majanduslike üles-

annete lahendamisel, töötajate kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele. Kuid tööstuskäitiste ja ehituste juhtimise killustamine arvukate ministeeriumide ja keskasutuste vahel on ametiühingute tööle mitmeti negatiivset mõju avaldanud. Praegu on meie maal suur hulk tootmisharude järgi kitsalt spetsialiseeritud ametiühinguid kohmaka, mitmeastmelise struktuuriga, ametiühingute palgaliste töötajate aparaat on äärmiselt suureks paisutatud. Käitiskomiteed ei ole paha-tihti küllalt algatusvõimelised ega sihikindlad ettevõtete tootmistegevuse parandamise põhiliste ülesannete lahendamisel, tegelevad vähe töö normeerimise ja organiseerimise, palga ja ohutustehnika küsimustega, ratsionaliseerimise ja leiutamise küsimustega, elamuehitusega ning tööliste ja teenistujate aineliste ja elutarbeliste tingimuste parandamisega.

Ametiühingute töö ümberkorraldamine majanduslike administratiivpiirkondade järgi soodustab ametiühinguorganisatsioonide lähenemist tootmisele, loob soodsamad tingimused ametiühinguorganisatsioonide aktiivseks tegevuseks töötajate kaasatõmbamisel tootmise juhtimisele. Ametiühingud saavad rohkem võimalusi süvenemiseks tootmise planeerimise ja tööviljakuse tõstmise küsimustesse, paremaks mõju avaldamiseks käitiste ja ehituste tootmistegevusele. Nad hakkavad konkreetsemalt tegelema sotsialistliku võistluse küsimustega, arendama leiutajate ja ratsionaliseerijate massilist liikumist, kontrollima kollektiivlepingutes ettenähtud kohustuste täitmist, tööliste koosolekutel, tööliste ja teenistujate tootmisnõupidamistel, tehnilistel konverentsidel ning ettevõtete ja asutuste töötajate majandusaktiividel vastuvõetavate otsuste elluviimist, konkreetsemalt tegelema tööliste ja teenistujate töö- ja elutingimuste parandamise küsimustega.

Ühenduses tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise struktuuri muutmiselega on nähtavasti vaja ametiühinguid ühendada, mis võimaldab ametiühinguorganite tööd vabariikides, kraides ja oblastites parandada, juhtivate organite struktuuri mitmeastmelisust kaotada, palgalist aparaati vähendada ja ametiühinguorganisatsioonide isetegevust laiemalt arendada.

4. Majanduslikus ülesehitustöös on tähtsal kohal Leninlik Kommunistlik Noorsooühing, meie tubli nõukogude noorsugu, kes annab oma väärilise panuse kõigil sotsialistliku ülesehitustöö aladel. Komsomoliorganisatsioonid ja noored

on korduvalt üles näidanud initsiatiivi ja algatust, olnud teistele eeskujuks oma töökangelaslikkusega tähtsate üldriiklike ülesannete lahendamisel, tööstuskeskuste ja tööstusettevõtete ehitamisel, uudismaade ülesharimisel. Praegustes tingimustes avanevad kommunistlike noorte ja noorte ees uued võimalused noorsoo loominguilise initsiatiivi veelgi laialdasemaks arendamiseks majanduslikus ülesehitustöös, partei-, nõukogude ja majandusorganisatsioonide abistamiseks ettevõtete ja ehituste töö parandamisel, loodusvarade kasutuselevõtmisel majanduse kompleksseks arendamiseks, eriti NSV Liidu idapoolsetes piirkondades, kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisel kõigi rahvamajandusharude jaoks ning noorte tööliste ja spetsialistide hulgast andekate organisatsioonide ja juhtijate edutamisel mitmesugustesse töösektoritesse tööstuses ja ehitusel.

5. Nõukogude sotsialistliku riigi 40-aastase arengutee jooksul omandatud rikkalikud kogemused näitavad, et meie maa maailma-ajaloolised edusammud on saanud võimalikuks selle tohutu organiseerimistöe tulemusena, mida kommunistlik partei teeb leninliku peajoone ellurakendamisel — NSV Liidu majanduse ja tema peamise aluse — rasketööstuse igakülgsele arendamisele, Nõukogude kodumaa võimsuse tugevdamisele ja rahva heaolu järjekindlalt tõstmisele. Majanduse juhtimise reorganiseerimine territoriaalsel põhimõttel tõstab mõõtnatult vabariikide, kraide ja oblastite parteiorganite, kõigi parteiorganisatsioonide vastutust tootmise arendamise ja ehitustegevuse seisukorra eest igas majanduslikus administratiivpiirkonnas, nõuab, et parteiorganisatsioonid süveneksid põhjalikumalt tööstuse ja ehitustegevuse ökonoomika küsimustesse, operatiivselt ja konkreetset juhiks tööstusettevõtteid ja ehitusi, tõhustaksid oma organiseerimistööd massides.

Praeguste juhtimisvormide juures, kus plaanide väljatöötamine ja elluviimine toimus majandusharude järgi moodustatud ministriumide ja keskasutuste kaudu, ei olnud kohalikel parteiorganisatsioonidel real juhtumisel võimalust aktiivsemalt mõju avaldada ettevõtete tööle, täielikumalt kasutada iga rajooni ja oblasti majanduslikke võimalusi, kõrvaldada kahjulikke ametkondlikke barjääre, laiemalt organiseerida teatud rajooni, oblasti, krai, vabariigi ettevõtete tootmisalast kooperaerimist.

Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise uued vormid annavad vabariiklikele, kraide ja oblastite parteiorganisatsioonidele

dele rohkem õigusi ja võimalusi mõju avaldada riiklike plaanide täitmise käigule, ettevõtete ja ehituste tootmis-tegevusele, organiseerida partei ja valitsuse otsuste elluviimist majanduse arendamise ja töötajate elujärje pideva tõstmise küsimustes.

*

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon rajas meie rahvale avara tee meie maa ümberkujundamiseks uutel, sotsialistlikel alustel. Meie maa kõigi tootlike jõudude võimsas arendamises ja sellel alusel rahva ainelise heolu tõstmises nägi V. I. Lenin peaülesannet, mis oli partei ette kerkinud kohe pärast revolutsiooni võitu. Ta ütles, et meil on olemas kõik: ammendamatud loodusvarad, tohutud inimjõudude reservid, suurepärase rahvaloomingu jõud ja hoog selleks, et luua tõeliselt võimas ja külluslik sotsialistlik vabariik.

Meie maa rahvamajanduse tõusu kiiret tempot ja rahva heolu pidevat kasvu tagab see, et partei viib järjekindlalt ellu leninlikku kurssi, mille eesmärgiks on rasketööstuse eelisarendamine. Kergetööstus, põllumajandus, meie maa kõik rahvamajandusharud võivad edukalt areneda ainult võimsa, järjest kasvava rasketööstuse baasil.

Selleks, et toota külluses toiduaineid, jalatseid, rõivaid ja teisi tarbeesemeid, ehitada elumaju, haiglaid, polikliinikuid, koolimaju, lasteaedu ja lastesõimi, on eeskätt vaja seadmeid kergetööstuse ettevõtetele, metalli, sütt, naftat, elektrienergiat, tsementi ja teisi ehitusmaterjale. Samuti on vaja ka tarvilikul hulgal põllutöömashinaid ja mineraalväetisi põllumajanduse jaoks. Kõike seda saab anda ja annab ainult rasketööstus. Seepärast ei tohigi lubada raske- ja kergetööstuse osatähtsuse ja vastastikuse sideme primitiivset tõlgendust, nende tööstusharude kahjulikku vastandamist teineteisele. Parteil on seda alati hukka mõistnud kui marksismi-leninismi aluste moonutamist.

Ainult «A» grupi tööstusharude, s. t. rasketööstuse — metallurgia, kütteenetööstuse, energetika, masinaehituse, keemiatööstuse — igakülgne ja kõrgetasemeline arendamine loob kõigi kergetööstuse ja põllumajanduse harude arendamiseks vajalikud tingimused. Kui aga seda ei tehta, kui lasta ennast mõjutada ebaõigest, väärast arusaamast ja suunata põhilised vahendid «B» grupi tööstusharude, s. t. kergetööstuse arendamisele, siis võidakse

saavutada ainult näilist edu, tagada ainult mõningate vajaduste lühiajaline rahuldamine. Kuid see toimub meie majanduse tulevase arengu aluste õõnestamise arvel. Seda ei tohi lubada, sest see tähendaks kõrvalekaldumist ainuõigelt leninlikult teelt, meie maa majanduse tõukamist seisakuolukorda.

Seepärast on vaja ka edaspidi kõrvalekaldumatult minna rasketööstuse ennetava arendamise teed — teed, mille õigsust on kinnitanud kogu Nõukogude Liidu arengukäik. Muidugi ei tohi viia asja absurduseni ja ühekülgsest arendada rasketööstust, ignoreerides kergetööstuse arendamist, sest see looks paratamatult raskusi rahvamajanduse arendamises ja pidurdaks rahva elujärje edasist tõusu. Kapitaalimahutuste jaotamist on vaja reguleerida ratsionaalselt, nii, et peetaks alati kinni õigetest proportsioonidest raske- ja kergetööstuse arendamisel.

Meie maa ees, nagu NLKP XX kongressil seda veel ja veel kord rõhutati, seisab ülesanne — jõuda kõige rohkem arenenud kapitalistlikele maadele järele toodangu väljalaskelt ühe elaniku kohta ja neist sel alal ette minna. On vaja arvesse võtta, et ka need maad ei seisa paigal, vaid liiguvad teatud tingimustel edasi. Selleks, et kõige rohkem arenenud kapitalistlikele maadele järele jõuda toodangu väljalaskelt ühe elaniku kohta, on järelikult tarvis tagada «A» gruppi ja «B» gruppi suunatavate kapitaalimahutuste õige vahekord, tagada, et rasketööstuse arengutempo jõuaks teiste majandusharude arengutempost ette.

Rasketööstuse arendamise baasil toimub edukamalt tootmise kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine. See võimaldab igati kergendada tööd, suurendada tööviljakust, järjekindlalt tõsta nõukogude rahva elutaset.

Suund sellele, et rasketööstus jõuaks oma arengus teistest majandusharudest ette, võimaldab ühtlasi varustada rahvamajandust eesrindliku tehnikaga, võimaldab hoida NSV Liidu kaitsevõimet kõrgel tasemel. Seepärast on Nõukogude Liidu vaenlased alati suunanud oma jõupingutusi sellele, et diskrediteerida seda suurt leninlikku ideed, mis kujutab endast Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei peajoont.

Meie partei on olnud ning on praegu ja ka tulevikus sotsialistliku arengu leninliku tee poolt, mille õigsust on kinnitanud Nõukogude Liidu, suure Hiina ja kõigi rahva-

demokraatiamaade paljude aastate jooksul omandatud kogemused.

Ainult see tee viib meid helgele eesmärgile — võimaldab üles ehitada kommunistliku ühiskonna, kus on tagatud inimese töös ja elus esinevate kõigi vajaduste rahuldamine.

Iga kord, kui meie maa elus on saanud vajalikuks põhjalikud muudatused, kui on aset leidnud tähtsad sündmused, on Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei pöördunud meie maa laiade töörahvahulkade poole, rahva poole. Ja see on loomulik, sest kommunistliku partei kogu tegevus on nõukogude rahva elust lahutamatu, ning parteil ei ole ega saagi olla teisi huve peale rahva huvide, peale hoolitsuse rahva hüvangu ja õnne eest. Ka seekord, nüüd, kui on saanud vajalikuks tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise põhjalik reorganiseerimine, pöördub partei jälle rahva poole, esitab üldrahvalikuks arutamiseks ettepanekud, millede elluviimine avab uusi ja piiramatuid võimalusi meie sotsialistliku kodumaa igakülgseks arendamiseks.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu, avaldades need teesid, kutsuvad kõiki Nõukogude Liidu töötajaid üles aktiivselt osa võtma tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise reorganiseerimisega seotud ettepanekute arutamisest ja väljatöötamisest, et leida kõige õigemad teed selles suures ja väga tõsisel ürituses.

Nõukogude rahvas on oma maa täievõimeline ja ainus peremees. Kõik see, mis on loodud meie maal, kõik see on rahva loova töö ja loomingulise geeniuse tulemus. Rahva töö, tema selge teadvus, rahva tarkus on see allikas, mis võimaldab teha üha uusi edusamme meie maa edasiliikumisel helge tuleviku — kommunismi poole.

SISUKORD

NLKP Keskkomitees ja NSV Liidu Ministrite Nõukogus	3
Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasisest täiustamisest. Sm. N. S. Hruštšovi ettekande teesid	5
I. Majandusliku ülesehitustöö juhtimise leninlikud printsiibid ja NSV Liidu majandusliku arengu mõningad tulemused	6
II. Rahvamajanduse kasv ning tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organisatsiooniliste vormide täiustamine	11
III. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organid vabariikides, kraides ja oblastites	19
IV. Planeerimise edasisest parandamisest ning planeerimis-, arvestus- ja kontrollorganite töö ümberkorraldamisest	24
V. Vabariikide õiguste edasine laiendamine ja nende osatähtsuse tõstmine majanduse juhtimises	38
VI. Tõsta nõukogude, partei- ja ametiühinguorganisatsioonide osatähtsust majanduslikus ülesehitustöös, veel laiemalt kaasa tõmmata töörahvahulki tootmise juhtimisele	43

TRÜ Raamatukogu

О ДАЛЬНЕЙШЕМ СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ
ОРГАНИЗАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ
ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ
И СТРОИТЕЛЬСТВОМ

Тезисы доклада тов. Н. С. Хрущева

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Ladumisele antud 2. IV 1957. Trükkimisele
antud 8. IV 1957. Paber 54×84, ¹/₁₆. Trüki-
poognaid 3,25. Formaadile 60×92 kohalda-
tud trükipoognaid 2,66. Arvutuspoognaid
2,87. Trükiarv 8000. Tellimise nr. 642.
Trükkikoda «Punane Täht», Tallinn.
Pikk t. 54/58.

Hind 70 kop.

1—5

70 kop.

A-2/44

xii

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00378014 7